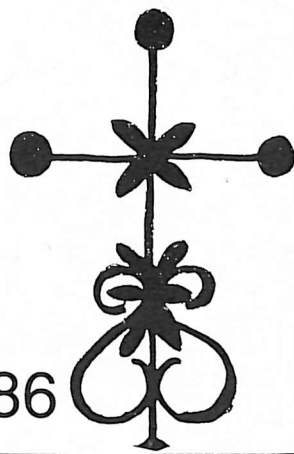

TARVAS

KOTISEUTULEHTI

N:o 1, 1986

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Tarvasjoen kunta ja seurakunta

Alastaro, Eura, Eurainen, Tarvasjoki.

80-vuotta itsenäisenä seurakuntana.

Otsikon nimisarja kertoo yhdestä ja samasta seurakunnasta. Alunperin Marttilan emäntäseurakunnan läntistä osaa nimitettiin Alastaroksi ja vastapainoksi itäistäosaa, nykyistä Koski Tl. Ylistaroksi. Alastaron saarnahuonekunta käsitti 1620-luvulle asti nykyisen Karinaisten ja Tarvasjoen seurakuntien vanhojen kylien alueen, joiden kirkkona toimi Tarvasjoen nykyisen kirkon paikalla ollut kirkko. Tuolloin Kyrön ja Kiukaisten kylien 13 taloa rakensi oman kirkon Kyrön Kotovuoren juurelle ja 1657 koko nykyinen Karinainen uuden kirkon Karinaisten vanhan hautausmaan paikalle, eroten Alastaron saarnahuonekunnasta.

Jäljelle jäänyttä saarnahuonekuntaa alettiin kutsumaan Euraksi, jolloin vanha maantieteellinen nimi muuttui kylän nimeksi. Jumalanpalvelukset kävi pitämässä emäseurakunnan pappi kerran kuussa sen kolmantena sunnuntaina. Näin jatkui vuoteen 1771, jolloin tuomiokapituli euralaisten anomuksesta perusti Euran saarnaajan viran, vapauttaen seurakuntalaiset osallistumasta Marttilan pitäjänapulaisen palkkaukseen. Yhä edelleen heidän oli vanhaan tapaan otettava osaa Marttilan kirkkoherran, kappelaisen, lukkarin ja suntion palkkaukseen sekä Marttilan emäkirkon ynnä kirkkoherran- ja kappelaisenpuustel-
lin rakennusten ylläpitoon. Saarnahuonekunta rakensi itse papilleen pappilan ja seurakunnalle 1779 uuden kirkon.

Kohtuuttomalta tuntuvat rasitukset johtivat usein riitoihin emäseurakunnan kanssa, kunnes euralaiset 1859 anoivat kappelin oikeuksia. Senaatti hyväksyi anomuksen 20. 10. 1859 vapauttaen samalla seurakuntalaiset muista emäseurakunnan rasituksista, paitsi kirkkoherran palkkauksesta ja pappilan ylläpidosta.

Itsenäiseksi seurakunnaksi

Keisarillisen senaatin 6. 3. 1906 antama päätös, jolla seurakunnan anomuksesta Euran kappeliseurakunta määrättiin erotettavaksi Marttilan kirkkoherrakunnasta itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi, oli tärkein tapaus koko Euran seurakunnan siihenastisessa pitkässä historiassa. Uuden seurakunnan nimeksi oli määrätty Eurainen, jotta se erotettaisiin Satakunnan ikivanhasta Euran kirkkoherrakunnasta. Senaatin päätös astui voimaan erinäisten virkajärjestelyjen takia vasta 1910, jolloin vapusta astui virkaansa seurakunnan ensimmäinen kirkkoher-
ra Kaarlo Kustaa Turtola.

Tällä välin oli seurakunnan kirkkokokous 16. 12. 1909 pitämässään kokouksessa päättänyt yksimielisesti anoa senaatilta, että tuleva kirkkoher-

Päiväkerholaiset joulujuhlassa.

rakunta saisikin Euraisten sijasta nimen Tarvasjoki. Anomuksessa sanottiin nimen Eurainen syntyneen hetken mielijohteessa, kun taas Tarvasjoki oli ikivanha paikallinen joen nimi. Senaatti hyväksyi 8. 4. 1910 kirkkoherrakunnan nimeksi Tarvasjoen, joten Eurainen ei ehtinyt koskaan virallisesti nimeksi.

Seurakunnan hallintoelimiä olivat jo saarnahuonekunnan ajalta olleet Euran kirkkokokous, kirkkoneuvosto ja kirkonisäntä. Kirkkokokoukseen saivat osallistua kaikki seurakuntalaiset ja se päätti seurakunnan tärkeimmät asiat sekä toimitti vaalit. Näin jatkui aina kirkkolain 1970 tapahtuneeseen uudistamiseen asti, jolloin kirkkovaltuusto ja -neuvosto valittiin vaaleilla. Kirkkoneuvosto on hallintoelimenä edelleen ja kirkonisännän nimitys on vain muuttunut 1954 taloudenhoitajaksi. Uutena hallintoelimenä kirkkokokous valitsi ensimmäisen kirkkovaltuuston 6. 5. 1934. Siihen tulivat valituiksi: talollinen Anton

Anttila, talollinen Hannes Heikkilä, talollinen Kustaa Alkio, opettaja Vilho Mattila, opettaja Väinö Vastamäki, opettaja Emilia Helve, rouva Fiina Rönmark, talollinen Erland Perttula, talollinen Arvi Kotamäki, talollinen Väinö Norri, kaupanhoitaja Yrjö Haapanen ja talollinen Kalle Ihämäki. Näistä kahdestatoista elää edelleen joukossamme Hannes Heikkilä. Vuonna 1954 valittiin lisäelimeksi kirkkohallintokunta, jonka työtä on vuodesta 1970 jatkanut kirkkoneuvoston taloudellinen jaosto.

Kirkonisäntinä ja taloudenhoitajina ovat seurakunnan itsenäisyyden aikana toimineet: Antti Virola (1906–1910), Oskari Knaapi (1910–1914), Otto Virtanen (1914–18), Kaarle Uusitalo (1918–26), Juho Vesamo (1926–1930), Oskari Knaapi (1930–50), Vilho Mattila (1951–1954), Valtteri Isotalo (1955–1958), Aarne Lehtonen (1959–1969) ja Pentti Kujanpää vuodesta 1969.

Tarvan-Tapiot itsenäisyyspäivä marssilla.

Seurakunnan viranhaltijat

Tarvasjoen kirkkoherroina on 80 vuoden aikana toimineet seuraavat papit:

Kaarlo Turtola, 1910–1919. Hän oli syntynyt Pirkkalassa 1865 ja kuoli Ypäjän kirkkoherrana 1936. Papiksi hänet oli vihitty 1890 ja Tarvasjoelle hän saapui Lehtimäeltä. Siirtyessään täältä Ypäjän kirkkoherraksi hän joutui pitämään kaksi vaalisaa, koska joutui vapaussodan kiihtyneissä tunnelmissa häirityksi ensimmäistä saarnaamistaan.

Väinö Raitala, 1920–1935. Raitala oli syntynyt Artjärvellä 1880, aikaisemmalta nimeltään Relander vihitty papiksi 1908. Hän kuoli eläkkeellä olleena Merikarvian kirkkoherrana 1959, jonne hän oli Tarvasjoelta siirtynyt. Perhesiteet liittivät hänet Tarvasjokeen avioituttuaan Anni Rönne-
maan kanssa.

Otto Perko, 1935–1945. Perko oli syntynyt Huittisissa 1904 ja vihitty papiksi 1932. Tarvasjoelle hän saapui Taivassalosta ja siirtyi täältä Someron kappelaiseksi. Eläkkeelle hän siirtyi Vähänkyrön kirkkoherrana. Sanoma hänen kuolemastaan 19. 4. 1986 saapui tätä kirjoittaessani. Perkon Tarvasjoella oloaikaan sisältyivät raskaat sotavuodet, jolloin hän joutui mm. viemään raskaan surusanoman kaatuneista yli 80 tarvasjokelaiseen kotiin.

Oiva Luoto, 1946–1955. Hän oli syntynyt Mynämäellä 1911 ja vihitty papiksi 1937. Luodon varhainen kuolema kesken työkauden järkytti koko pitäjää ja hänen hautajaisistaan tuli monelle mieleen jäänyt surujuhla. Hän harrasti kotiseutuhistorian ja tutkimusta, jotka olivat alkuna pitäjän historian kirjoittamiselle.

Sakari Toivio, 1956–1959. Toivio oli syntynyt Helsingissä 1921 ja vihitty papiksi 1947. Hän perusti paikkakunnalle partiolippukunnan ja käynnisti vilkaan työn nuorten ja vanhusten parissa. Siirryttyään Ylistaron kirkkoherraksi 1959 hän ehti toimia vain kuukauden virassaan ennen äkillistä kuolemaansa.

Einar Sora, 1960–1969. Sora, ent. nimeltään Sourander, oli syntynyt Lempäälässä 1901. Hänet oli vihitty papiksi 1934. Siirryttyään täältä eläkkeelle, hän kuoli Tuusulassa 1978. Vaimon kuolema Tarvasjoella oloaikana kohtasi raskaana tätä syvällistä sananjulistajaa.

Jouko Kyyrö, vuodesta 1969 Tarvasjoen nykyinen kirkkoherroja. Hän on syntynyt Viipurissa 1937 ja vihitty papiksi 1961.

Tarvasjoen seurakunnan kanttori-urkureista kirjoittaa Aulis Oja Tarvasjoen historiassa: "On varmaan perin poikkeuksellista, että jossakin toimes-
sa on 130 vuoden aikana ollut vain kolme toimenhaltijaa niinkuin Euran-

Tarvasjoen tässä toimessa: Heikki Widgren 1842–1890, Juho Heerman 1890–1931 ja Aarne Lehtonen 1932–1971.” Lehtosen jälkeen tointa on hoitanut Viljo Jussilainen 1972–1977, Toivo Luomala 1977–1984, ja Samuli Hakkarainen 1984–86.

Seurakunnan suntuona eli nykyisin seurakuntamestareina ovat seurakunnan itsenäisyyden aikana toimineet: Oskari Sarlin 1908–1926, Arvo Eskola 1927–62, Arvi Lehtinen 1963–1976, Niilo Kankare 1976–1984, Jukka Hirvelä 1984–1986 ja Leena Tamminen vuodesta 1986.

Näiden vanhojen toimien lisäksi seurakunnalla on ollut diakonissan toimi vuodesta 1923. Sitä hoitivat Hanna Vesamo, Hanni Raivo, Erika Vallin ja Kyllikki Laaksonen. Vuonna 1970 toimi muutettiin diakonin toimeksi ja sitä ovat hoitaneet: Seija Aaltonen 1970–84 ja Heli Kiviniemi vuodesta 1984 edelleen.

Seurakunnan toiminnasta

Perinteisten jumalanpalvelusten ja seurakunnallisten toimitusten lisäksi on seurakuntaelämässä meidän päiviimme säilynyt 1600-luvulla aloitetut kinkerit ja Euralla 1767 aloitettu rippikoulu. Kirkkoherra Luodon aikana uudistettu kinkeripiirijako on vakiin-

tunut ja kokoaa kyläkunnittain väkeä talvisaikaan. Rippikoulun opetuksen muodot ovat viime vuosina muuttuneet, kun siihen on liitetty leiri- ja retkijakso.

Vuosisadan alussa voimistunut lähetystyö löysi ihmisiä lähelle tulevan muodon lähetyshuolista ja ompeluseurojen perustamisesta. Vanhin seurakunnassamme on Japanilähetysseura, joka perustettiin 1906. Lähetysseuralle toiminut piiri on 1920-luvulta ja uudempi on Kenianlähetyskeskityksen hyväksi. Seurakunnan nimikkolähetettinä on toiminut vuodesta 1982 Raija Leino Keniassa.

Pyhäkoulutyö on myöskin vanhaa, sillä ensimmäinen pyhäkoulu pidettiin täällä jo 17. 5. 1857. Laajimmillaan pyhäkoulu olivat 1930-luvulla kirkkoherra Perkon aikana. Tuolloin erityiset pyhäkouluntarkastukset ja -retket olivat ohjelmassa. Viime vuosina erääksi suosituimmaksi työmuodoksi on tullut päiväkerhotoiminta, joka kokoaa lähes kaikki ikäluokkansa lapset. Kirkkoherra Toivon toimesta alkanut partio sammui vetäjien puutteesta 1960-luvun puolivälissä, mutta on nyt herännyt henkiin vireänä. Nuorisotyössä on ollut nousu ja laskukausia. Sitäkin on suuresti haitannut työtekijän puute ja nuorisoliikkuvuus.

Diakoniatyön painopiste on ollut

vanhusten keskuudessa. Jo kirkkoherra Toivon aikana alkanut vanhustenpiiri on muutamia väliaikoja lukuunottamatta koonnut eläkeikäisiä yhteensä ja monille retkille. Myös kehitysvammaisten piirissä tehty työ on toiminut viime vuosina. Jouluna on perinteisesti muistettu vanhuksia ja taloudellisessa hädässä olevia.

Seurakunnan musiikkielämää on rikastuttanut kirkkokuoro jo 70 vuoden ajan. Sen riveissä ovat eräät uskollisimmista laulaneet vuosikymmeniä. Kirkkolaulujuhlamatkat ja omat konsertit ovat koko toiminnan ajan kuuluneet ohjelmaan. Seurakunnan päätös vakinaisen kanttori-urkurin viran perustamisesta toivottavasti tuo uutta vireyttä myös kuorotoimintaan.

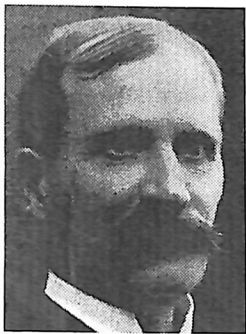
Seurakuntaelämään on tuonut rikautta jo sadan vuoden ajan evankelisen herätysliikkeen vaikutus, jonka toimiva organisaatio SLEY:n paikallisosasto täyttää ensi vuonna 80 vuotta. Sen seurakunnan kanssa yhteistyössä järjestämät juhlat ja muut tilaisuudet ovat korostaneet erityisesti sanan ja sakramenttien käytön tärkeyttä. Ajoittain toimineet raamattupiirit ja viime vuosina pidetyt Raamattu tutuksi-luennot ovat tähdänneet samaan asiaan.

Kirkkoherran Kyyrön aikana ja hänen johdolla Tarvasjoki toimi yh-

teiskuntavastuutyön kokeiluseurakuntana, jonka toiminta on nyt vakinaisena jo vuosia jatkunut. Yhteisvastuukeräykseen ja lähetystyöhön ovat seurakuntalaiset aina uhranneet runsaasti. Kirkkoherra Kyyrö on viime vuosina johtanut monia sisältörikkaita ja turvallisia seurakuntamatkoja ympäri Eurooppaa ja aina Israeliin ja Egyptiin asti.

Seurakunta kunnosti viime vuosikymmenellä 200 vuotiaan kirkon perusteellisesti ja myös 1968 ostettu seurakuntatalo sai uuden muodon. Tällä vuosikymmenellä onjo rakennettu uusi ruumishuone ja kunnostettu vuosisadan alussa rakennettu pappila. Koska seurakunnalla ei ole tuottavaa omaisuutta, kuten metsiä, on sen pitänyt rahoittaa toimintansa pääasiassa verotuloilla. Siksi kirkkohallitukselta saatu taloudellinen tuki on auttanut investoinneissa ja estänyt seurakuntaa pahasti velkaantumasta. Rahoituksen tiukkuus on tuntunut varsinaisen toiminnan varojen niukkuutena ja rajoittanut toimintaa.

Tarvasjoen seurakunta Kristuksen kirkon näkyvänä osana paikkakunnallaan tahtoo tulevinakin vuosikymmeninä Jeesuksen käskyn mukaan julistaa evankeliumia kaikille luoduille, niin jäsentensä keskuudessa, kuin lähetyskäskyn velvoittamana muidenkin kansojen parissa.

kha Kaarlo Turtola

kha Väinö Raitala

kha Otto Perko

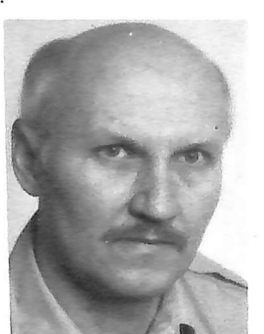
kha Oiva Luoto

kha Sakari Toivio

kha Einar Sora

kha Jouko Kyyrö

Tarvasjoen seurakunnan kirkkoherrat:

”Kyll mää papikki muistan”, sano Puimäen Helmi

Helmi Maaniitty, tuttavien kesken Puimäen Helmi viettää vanhuuden päivänsä vanhustentalossa kirkon lähellä. Eräänä huhtikuun iltana, kun puhelemme menneistä ajoista, jotka Helmin erinomaisen muistin lokeroista tulvivat elävinä, kääntyy juttu juuri saamaamme surusanomaan Tarvasjoen entisen kirkkoherran Otto Perkon kuolemasta. Silloin Helmi sanoo henkilökohtaisesti tunteneensa 80 vuoden ajalta kaikki Tarvasjoen kirkkoherrat. Niinpä kaivoin esille kynän ja paperia ja tallensin osan Helmin tarinoista toistenkin kuultavaksi.

Ensimmäisen kirkkoherran Kaarlo Turtolan, Helmi sanoo olleen erittäin sydämellisen ja herttaisen, mutta äkkipikaisen. Tuota heikkouttaan hän kuitenkin heti lepyttyään katui ja pyysi anteeksi. Tuosta äkkipikaisuudesta Helmille on jäänyt mieleen tapaus rippikouluaikalta. Turtola oli kysynyt eräältä pojalta Jeesuksen äidin nimeä saaden vastaukseksi Saara. Vastauksesta kiivastuneena kirkkoherra oli lyönyt nyrkillä pöytään, niin että pöytä tärähti ja sillä ollut mustepullo putosi lattialle särkyen. Kun samassa salissa rukoushuoneella toimi vuosikymmeniä säästöpankki, muistaa Helmi siellä käydessään aina nähneensä lattialla mustepullosta jääneen tahrn.

Turtola oli hyvin kansanomaisena ja tuli toimeen kaikkien kanssa. Pitäessään kyllillä ahkerana hartaushetkiä hän erityisesti kehoitti maallikoita puhumaan ja tunnustamaan uskontoaan. Helmin isä oli kertonut, kuinka kerran kyyditessään kirkkoherraa, tämä oli ihaillut Liedonperän peltoja ja verrannut niitä edellisen seurakuntansa Lehtimäen peltoihin, jotka olivat kivisiä. Niinpä hän oli arvellut, jos tarvasjokelainen mies niitä peltoja joutuisi kylvämään, niin joka syllän päästä tulisi perkeleitä.

Turtolalla oli suuri perhe. Kahdestatoista lapsesta oli kahdeksan elossa. Niinpä he elivät hyvin vaatimattomasti, vaikka olivat erittäin vieraanvaraisia. Vapaus sodan jälkeisen vuoden elintarvikepulan aikana he kutsuivat usein aterialle lähiseudun pieneläjiä nälkää näkeviä lapsia. Ellen-rouva oli ahkera työhminen. Vaikka talossa oli palveluskuntaa, hän itse hoiti karjan ja ahersi ulkotöissä. Kirkkoherran palkkaus oli tuolloin vielä osaksi luontaisuuksina. Siksi Turtola toivoi saavansa mm. voita ja juustoja kautta vuoden, koska lapset käydessään Turussa koulua oli myös ruokittava siellä. Turtolan olemus oli vakaa ja harras, mutta jopa saarnoissaan hän viljeli tervettä huumoria, niin ettei kukaan pitkästynyt hänen julistaessaan.

Turtolan seuraaja Väinö Raitala tuli Tarvasjoelle Kinnulasta ja hänen olemuksessaan ja murteessaan oli jotakin savolaista, vaikka hän oli syntynyt Artjärveltä. Hänen ensimmäinen vaimonsa oli Taivassalon kanttorin tytär ja kun hän täällä Tarvasjoella kuoli, haudattiin hänet Taivassaloon. Heillä ei ollut omia lapsia, vaan kasvattitytär.

Raitala oli musikaallinen ja hyvä messuamaan. Luonteeltaan hän oli edeltäjänsä virallisempi ja arvonsa tunteva. Niinpä hän ei luonut samantaisia sydämellisiä suhteita seurakuntalaisiin, kuin Turtola. Hänelle oli rakasta Suomen lähetysseuran työ ja hänen aloitteestaan lähetysseuran seurakunta aloitti toimintansa Liedonperässä. Siellä hän oli löytänyt läheisiä ystäviä Puustelista, josta hän Merikarvialle muutettuaan tuli noutamaan Anni-nimisen tyttären toiseksi puoliso.

Raitala oli järjestyksen mies. Niinpä Helmi muistaa, kuinka joulukuusenkynttilätkin olivat suorassa, kun

kirkkoherra itse ne kävi ripustamassa kuuseen. Kaiken tuli muutenkin olla järjestyksessä niin kirkossa, kuin pappilassa. Kirkollismaksut koottiin tuolloin pappilassa, jolloin kaikille maksojille tarjottiin siellä kahvit. Raitalan muuttaessa pois pitäjältä, hän piti huutokaupan, kuten silloin usein tapana oli. Huutokaupat olivat luonteeltaan tuolloin kuin kansanjuhla. Siksi sekin on jäänyt mieleen. Hartaushetkiin ei Raitala pitäjälle kutsumatta tullut, perhejuhlassa hän sensijaan oli usein nähty vieras.

Raitalan seuraajasta kirkkoherra Otto Perkosta tuli Helmille perhetut. Ehkä erityisesti heitä lähensi sodan raskaat vuodet. Kirkkoherran vaikeana tehtävänä oli viedä suruviesti kotiin, kun tieto rintamalta kaatuneista tuli. Niinpä hän sanaa viedessään otti joskus lähiseudun asukkaista jonkun mukaansa. Eräiden luona käydessään Helmikin oli mukana. Näistä matkoista on Helmin mieleen erityisesti jäänyt äskettäin yli 90 vuotiaana kuolleen Hilma Lindgrenin luona käynti, kun hänen toinenkin pojistaan oli kaatunut. Surunmurtamalta Hilmalta oli mennyt koko elämänsä. Hän yksinhuoltajana oli menettänyt kaksi poikaansa, joista hän oli toivonut iloa vielä vanhuudessaankin. Näin Perko joutui käymään yli 80 Tarvasjoen kodissa ja vaikea oli löytää lohdutuksen ja toivon sanoja. Sankarivainajain siunaaminen oli myös hänen osansa noina raskaina vuosina.

Pyhäkoulu oli erityisesti Perkolle rakas. Mielellään hän veti pyhäkouluisten retkiä ja piti tarkastuksia eri puolilla seurakuntaa. Innokkaita pitkäaikaisia pyhäkouluun opettajia löytyi kyläkunnista ja heistä Helmi muisteli mieleen jääneen ainakin jo omalta pyhäkouluajalta Juho Lehtilä, Elli Päivärinta ja Vilhelmiina Tamminen. Jauholassa päin toimi Litkon Miina, Suurilassa Verhon Oskari, Horrisissa Eemil Ento, Arvo Eskola ja Teofilus Mäki.

Perkot laittoivat erityisesti pappilan puutarhan kuntoon. Heillä oli vielä lemmiä, joiden nimet sotavuosilta: Kansanhuolto ja Kuponki ovat muistissa. Kansanhuolto vietiin vielä Somerollekin, kun Perkot 1945 muuttivat sinne. Perkon Lempi-rouva piti yksityisesti keskikoulua sotavuosina muutamille lapsille pitäjältä, kun lähiseudulla ei ollut yhteiskoulua. Useimmat näistä lapsista sitten jatkoivatkin koulua rauhan tultua.

Perkoa seurannut Oiva Luoto oli sodan itse rintamalla kokenutta ikäluokkaa. Hän oli urheilumies ja sai perustamassaan poikakerhossa pojatkin painimaan. Historia oli hänen harrastuksensa ja siihen liittyen sukututkimus. Jos hänen olisi suotu elää kauemmin, hän ehkä olisi kirjoittanut Tarvasjoen pitäjän historian. Myös kasveista ja muistakin luonnonilmiöistä hän oli kiinnostunut. Saarnoihinsa hän pyrki saamaan ajankohtaisuutta uutisista tai lukemistaan lehtikirjoituksista. Vakavasta sairaudesta huolimatta hän oli työssä viimeiseen asti, joten kuolinviesti järkytti ja yllätti seurakunnan.

Kirkkoherra Sakari Toivio tuli Tarvasjoelle Maariasta, jossa hän oli toiminut erityisesti nuorisoon parissa. Siksi hän täälläkin perusti heti partioliikkeen pojille ja aloitti nuorisotyön. Myöskään vanhuksia hän ei unohtanut, vaan diakonissa Kyllikki Laaksosen kanssa aloitti vanhustenkerhon. Lyhyenä työaikanaan Tarvasjoella hän vilkastutti seurakuntaelämää kautta pitäjän. Erityisesti hän pyrki saamaan henkilökohtaisen kontaktin jokaiseen seurakuntalaiseen. Niinpä hän saattoi pistäytyä yllättäenkin kodeissa tai tietyömiesten asunnolla vanhalla nuorisoseurantalolla. Muutettuaan Ylistaron kirkkoherraksi hän ehti olla siellä vain kuukauden, kun hän yllättäen kuoli. Kaikki Tarvasjoeltakin mukana olleet muistavat hänen hautajaisensa mieleen jääneen surujuhla.

Kanttori J.V. Heerman entisajan kirkonmies

Karjalohjalaisella suutari Henrik Heermanilla ja hänen vaimollaan oli kolme poikaa. Kaikista tuli kantto-reita.

Vanhin, Juho Vihtori, valmistui Turun Lukkari-urkurikoulusta v. 1882, palveli Kiikassa v. 1883–89 ja Euran kappelin, sittemmin Tarvasjoen seurakunnassa v. 1891–1931. Seurakunnan viran ohella hän toimi paikkakunnalla postinhoitajana, kunnankirjurina ja meijerin kirjanpitäjänä, sekä laati asiakirjoja ja suoritti monenlaisia kirjoitustehtäviä yksityisille pitäjäläisille. Ahkerasti hän myös harrasti metsästystä ja kalastusta. Siihen aikaan näillä toimilla saatiin talouteenkin leivän lisää.

Monitoimisena ja liikkuvana ihmisenä Heerman tuli hyvin tutuksi seurakuntalaisille ja elää vieläkin vanhimpien muistoissa. Minulle on viime vuosina kerrottu toinen toistaan hauskoja tarinoita "kanttorista", jolla oli viulu opetusvälineenä lukusilla ja rippikoulussa sekä mahtava lauluääni, jonka kerrotaan kuuluneen Marttilaan asti kun hän kovilla pakkasilla pyhäamuna oli kirkon portilla "ruumista veisaamassa". Siihen aikaan suoritettiin hautaustoimitukset yleensä ulkona kaikkina vuodenaikoina, tavallisimmin pyhänä klo 9. a.p. kuten vanhoissa hautajaiskirjeissä on merkitty.

Viime vuosisadan lopulla kanttori H. rakensi oman kodin Sepän maalle sillan pieleen, silloista pappilaa vastapäätä. Paikkakunnan isännät lahjoittivat hirsit ja osallistuivat talkoilla hankkeeseen.

Seuraavassa joitakin piirteitä isästäni vanhojen tarinoiden mukaan, joissa samalla kuvastuu sen ajan leipoisa ja luonnikas elämäntyyli.

– Nokan isäntä oli salaa ostanut kultakellon eikä uskaltanut sitä oikein ottaa käytäntöön emännän esivallan pelosta. Kanttoori asui siihen aikaan vielä Nokalla. Tuli lukuset. Lähtiessä kultakello pistettiin Heermannin liivintaskuun Sopivalla hetkellä sitten Nokan isäntä pitotalossa kysyi kelloa. Kanttoori otti komeasti kultakellon esiin ja ilmoitti kysyjälle ajan. Kotona jälkepäin emäntä puuhaamaan: "Mitäs lukkarin kellon kans kommeilet, kun et itte pysty ostamaan ittelles kelloo..."

(kertoi A.M.)

Toiviota seurannut rovasti Einar Sora oli Tarvasjoella Lemu-Askaisista tullessaan jo vanha herrasmies. Hän ei ollut loisteliass saarnamies, mutta saarnojen sisältö oli syvällistä ja ihmistä koskettavaa. Kesken toimikautensa hän menetti Maire-vaimonsa, joka oli ollut hänelle tärkeä henkilö tukemassa. Heidät on molemmat kätketty Tuusulan hautausmaalle. Näin me Helmin kanssa juttellessa olemme tulleet jo nykyiseen kirkkoherraan Jouko Kyyröön. Hänestä Helmi vain lyhyesti mainitsee olevansa kiitollinen hänen työstään vanhusten parissa. Aina hän tulee tervehtimään vanhustenpiiriä ja seurakuntamatkoja vetäessään hän erityisesti pitää huolta vanhimpien matkalaisten viihtymisestä ja hyvinvoinnista. Myös jumalanpalvelukset hän sanoo kokevansa juhlahetkiksi, joissa kirkkoherra todella pyrkii pukeutamaan niin Jumalaa, kuin seurakuntalaisia.

Ilta on pimentynyt ja Helmin mietteet palaavat lapsuuden maille Liedonperään. Sieltä löytyy monia rakkaita muistoja joista Helmi on luvannut kertoa tulevissa Tarvas-lehdissä, kun ne ajallaan ilmestyvät.

Kalervo Mäkinen

Kanttori J.V. Heerman perheineen kotinsa pihalla. Taustalla hämmöttää silloinen osuuskauppa.

Alli Koskiranta valok.

– Heermannin kävi ketustamassa mun kotonani Liedonperän Haavistossa. Sinne tultiin ihan yökuntiin. Joskus käytiin keskellä viikkoo kotona ja tultiin taas takasin. Ussein oli velimies mukana (Vampulan kanttori Frans H.) Niillä oli semmoset metsästäjän takit, joissa oli erikoiset knapit, semmoset, joissa oli eläinten kuvii. Meidän pojat kauhiasti himoittivat niitä knapei. Sun isäs ja meidän isä olivat kumpikin olleet jefreiterikoulutuksessa (3-vuotinen asevelvollisuus) ja venäjänkieliset sotilaskomentosanat olivat mielessä. Kun he tapasivat, niillä he tervehtivät toisiaan. Kerran oli ostettu Sipilästä vanha valkonen hevonen haaskaksi ketunpyyntiä varten ja kanttoori oli pannut myrkyä haaskaan sinne pellolle. Varoitukseksi asia luettiin kirkkokouluksissa, ettei mitään vahinkoa sattuisi.

(H.M.)

– Juho Uudentalon muistotilaisuudessa seurakuntatalolla kertoi Riku Ali-Mattila: Kävin tässä samassa huoneessa rippikoulua. Oli vuosi 1913. Silloin oli kanttorina Heerman. Kaminessa paloi tuli. Heermannin sanoi: "Lisääpäs puita kaminaan". Kun avasin luukun, hulmahti suuri tuli kasvoileni niin että hiukset ja kulmakarvat kärventyivät. Tilanne oli pelottava ja vaarallinen. Kanttori vei minut kotiin tien toiselle puolelle, voiteli ja rasvasi palaneita kohtia ja hoiti hyvin. Ilman hänen apuaan ties miten olisi käynyt – olisinko nyt tässä.

(R.A.M.)

Rippikoulukuva v. 1911 rov. K. Turto-la ja kanttori J.V. Heerman kuv. oik. Alli Koskirannan valok.kok.

Tarvasjoen kirkkokuoron alkumuoto ennen v. 1916.

Takarivi vas.: Lempi Uusitalo, Elli Laine, Lydyia Auranen, Aino Nikula, Selma Mäkinen.

Eturivi: Elli Vanhatalo, Elsa Isotalo, Sigrid Nikula, J.V. Heerman, Aina Tapani, Selma Salminen, Anna Yrjänen.

– Rippikoulun päättyessä ei aikaisemmin ollut ostettu kanttorille rippilasten lahjaa, ainoastaan papille. Sinä vuonna päätettiin ostaa myös kanttorille. Hopeiset sokeripihdit oli se lahja. Kun kanttori H:lle se annettiin, hän liikkui niin, että kyyneleet tulivat silmiin. Vähän myöhemmin rippikoululaiset Helli ja Helmi olivat pappilan puutarhamaata kääntämässä. Pappi katseli vierellä. Mullasta nousi ruostunut haarukka. "Sieltäpä taitaa nousta sokeripihdit" – laushti pappi. (H.L.)

– Tarvasjoen ensimmäinen kirkkokuoro, kanttori Heermannin aikainen, oli koottu siten, että hän valikoi siihen laulajat. Esim. v. -22 hän sanoi rippikoulussa ainakin kolmelle tytölle, – ne olivat Siiri Hakanen (Laaksonen), Helmi Heikkilä (Lehtonen) ja Aune Mäkinen: "Te tulette sitten kirkkokuoroon". Välistä hän kulki fioli laatikossaan kylällä ja etsi tarkkakorvaisia laulajia kuoroon. Piti suorittaa koe-laulu. Ei se ollut kovin suuri kuoro, mutta kun kaikki olivat hyviä laulajia, laulettiin hyvin. Jos olin poissa harjoituksista, tuli kanttori seuraavana päivänä katsomaan olenko sairas vai oliko jotain muuta estettä.

(H.L.)

– Tämän kertoja katseli minua sivusta päin kun olin hänen luonaan kylässä: "Voi, voi, kun sinä olet isäsi näköinen!" Siitä isästäsi on niin mukavia muistoja. Hän oli aina kuoroharjoituksissakin niin kärsivällinen. "Otetaan vaan vielä uudestaan. –". Kerran mentiin harjoitusten jälkeen sinne teille. Isontalon Valtterilla oli viulu mukana ja ne soittivat. Isäsi soitti sillä isommalla vehkeellä, piano tai mikä se oli. Ja kello oli 2 yöllä ennekuin minäkin olin kotona Liedonperässä.

(H.M.)

Työskentely kirkkokuoron kanssa on ilmeisesti ollut kanttorin sydäntä lähellä. Näin voi päätellä muutamien ensimmäisten kuorolaulajien muistoista. Kun seurakuntaan tullut diakoni Seija Manninen (Aaltonen) meni tervehtimään Vanhantalon Elliä, tämä kysyi ensimmäiseksi: "Ossaatkos sinä laulaa sen motetin, jonka Heermannin opetti?" Tai kun itse menen Vanhainkodissa Lempi-täidin huoneeseen, hän pyytää: "Laula nyt se pääsiäislaulu, jota isäsi kuorossa harjoiteltiin, – minä laulan sen joka aamu". Muisti ei enää löydä sanoja, mutta sielu laulaa.

Nämä välähdykset kertovat nuoruuden kuorolaulujen syvällisestä omaksumisesta. Sisältö on tallella vielä matkan loppuvaiheessa, vaikka sanat ja sävel ovat jo hämärtyneet.

– Olin käymässä Seija Aaltosen kanssa Juvan kulmalla Kaljolan Ainan luona.

– Tunnettekos te minua?

– En mää oikeen –.

– Mää olen se entinen Kanttoorin Alli.

– Voi, voi, kyllä mää sitt tiärän. Mää olin Juvan kartanoss palveluksessa silloin kun sun isäs meni naimisiin, ja mun lähetettiin viemään morsiuslahjaa. Se lahja oli elävä lammas. Ja mun otettiin niin ystävällisesti vastaan, käskettiin sisälle ja mulle soitettiinkin.

(A.K.)

– Vuonna 1916 oli kirkon korjaus loppuvaiheessa. Tuli kysymys siitä kuka vielä kuuraisi tornin huipussa olevan pyöreän knupin. Rakennusmiehet eivät olleet halukkaita nousemaan niin korkealle. Silloin Heermannin meni ja kuuras sen.

(A.M.)

– Sun isällä oli aina vene. Kerran keväällä, kun vesi nousi, se oli päässyt karkuun. Killalan mylläri sai sen kosken niskalta kiinni ja palautti ensin Paimion jokea ja sitten pikkujokea pitkin.

(K.M.)

Uskomattomalta tuntuisi, että näillä vesillä joskus ankeriaskin ui kalamiehen rysään, ellen itse muistaisi, kuinka se vanhan saunan seinälle koukkuun pistettynä nyljettiin, paloiteltiin, pantiin pataan ja tarkkailtiin vieläkö palaset nykivät. Ja ne nykivät. Muistelen, etten oikein ollut halukas moista kalasoppaa syömään kypsänäkään.

Ajat ja elämänmuodot ovat muuttuneet.

Pari vuotta sitten kerroin serkulleni Urpo Harvalle, että aioin keväällä osallistua Kaukaasiaan Neuvostoliittoon tehtävälle seurakuntamatkalle, vaikka taannoin oli arveltu, ettei meidän kummankaan tule koskaan siellä idässä käydyksi.

Harva mielti tovin – ja näki sitten tilanteen näin:

– Jos sinun isäsi eläisi – ja minun isäni – ja olisivat siellä Suitsulan pelloilla kettujahdissa, niin mitä he sanoisivat, jos näkisivät, että siellä nyt menee jonkinlainen lentokone ja vie tarvasjokilaisia retkelle Venäjälle...

Käsitykseni mukaan kanttori Heerman on ollut viranhoidossa juhlaallinen, jämätti ja vaativa, luonteeltaan avulias, leikkisä, jopa kujeisiin valmis, pidetty ja arvostettu vanhan kansan kanttoori, värikäs persoonallisuus Tarvasjoella aikanaan.

Alli Koskiranta

J.K. Mikäli joillakin vielä on mielessä tarinoita isästäni kirjoittelisin niitä mielelläni muistiin kansanperinteen tallentamiseksi.

Tee hyvä työ sytyttämällä kynttilä!

Kirkkoomme lähetyskynttelikkö eli yhteyskruunu

Liedonperän Paltalta **Laila Tapani** on lahjoittanut Tarvasjoen kirkkoon lähetyskynttelikön, jossa on erikoisuutena keskuslyhty. Kynttelikkö on maapallon muotoinen.

Mitä kynttilä eli lamppu tarkoittaa?

Raamatun aikana ei ollut kynttilöitä vaan öljylamppuja, joissa poltettiin oliiviöljyä. Tällainen öljylamppu palaa kirkkomme sakastissa olevan Kristusveistoksen edessä. Yksinkertainen öljylamppu oli savinen ruukku, jonka laidoille oli asetettu yksi tai useampi langanpätkä sydämeiksi. Tuli pantiin näihin sydämiin. Kehittyneempi muoto oli kannellinen öljylamppu, jossa oli aukko sydäntä varten ja toinen aukko öljyn lisäämistä varten. Tällaisia lamp-
puja oli myös metallista valmistettuja. Niitä voitiin ripustaa roikkumaan kattoon eräänlaiseksi kattokruunuksi tai asettaa jalalliseen telineeseen jalkalampuksi.

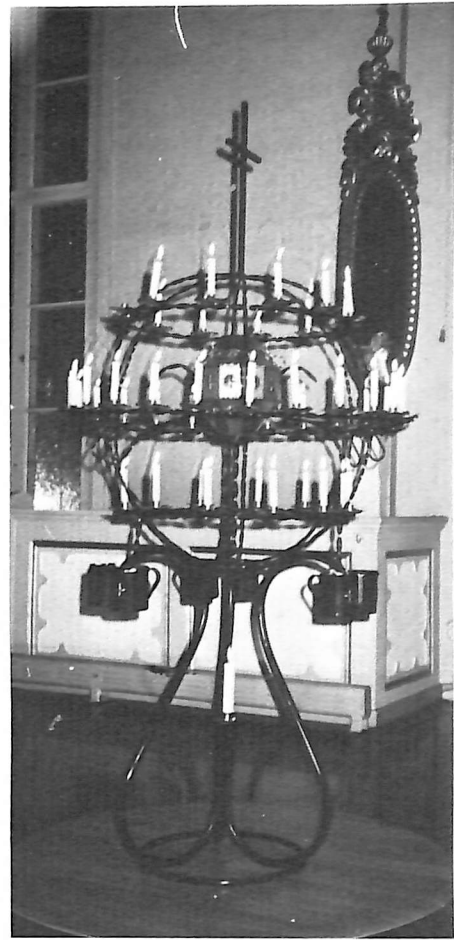
Yöllä oli ainakin yksi lamppu oltava palamassa kodissa, jotta saataisiin valoa ja tulta tarvittaessa. Jerusalemin

temppelissä paloi alati seitsenhaarainen lampunjalka samoin synagoogassa. Se oli Jumalan läsnäolon merkki. Näin on nykyisin myös juutalaisten synagoogissa.

Jeesus vertasi itseään lampun valoon. "Minä olen maailman valkeus, joka minua seuraa, se ei pimeydessä vaella, vaan hänellä on oleva elämän valkeus." (Joh 8:12). Tämän vuoksi on uudessa kastekaavassamme otettu käyttöön vanha tapa käyttää kaste-kynttilää, joka ojennetaan vanhemmille tai kummeille. Lähetyskynttelikössä palava kynttilä kertoo meille Herramme tuomasta ilosanomasta, evankeliumista, joka levittää valoaan eri puolille maailman.

Miten lähetyskynttelikköä käytetään?

Kun tulet kirkkoon varaa markan kolikoita mukaasi. Tule kynttelikön eteen ja ota siinä olevasta telineestä kynttilä ja laita kynttilän hinta rahalip-
paaseen. Sytytä kynttilä maapallon keskellä palavasta isosta kynttilästä, joka kuvaa Kristusta tai jo palamassa

Keuhkovammaliiton omistaman Le-Met-Tuotteen valmistama kynttelikkö Kannuksen kirkossa.

olevasta pienestä kynttilästä. Aseta sitten sytyttämäsi kynttilä vapaana olevaan kynttilänjalkaan. Tämän jälkeen voit, jos haluat, hiljentyä hetkeksi rukoukseen. Siinä voit huokaista rukouksen lähetystyön, Jumalan valtakunnan, seurakuntamme, yhteisen jumalanpalveluksen tai nimikkolähet-
timme Raija Leinon puolesta. Voit tehdä myös ristinmerkin, jos olet siihen tottunut. Muista, että kynttilän sytyttäminen on rukouksen merkki. Hiljaisen hetken jälkeen poistut omalle paikallasi odottamaan jumalanpalveluksen alkua. Näin olet myös antanut roposi lähetystyölle.

Mikä se yhteyskruunu on?

Usko Kristukseen yhdistää ihmiset eri puolilla maapalloa veljiksi ja sisariksi. Sytyttäessämme kynttilän me saamme muistaa kaikkia kristiveljiämme ja -sisariamme. Edelleen Kristuksen, Ylönousseen Herramme kautta meillä on yhteys jo voittaneeseen, ajan rajan ylittäneeseen seurakuntaan. Näin me voimme kynttilää sytyttäessämme myös muistaa poismenneitä rakkaitamme ja lähettää rukoushuokauksen kirkkomme hautausliturgian rukouksen sanoin: "Anna iäisen valosi loistaa hänelle. Ole hänelle armollinen ja anna hänelle iankaikkinen elämä!" Kristuksen kirkossa murtuu kuoleman raja.

KESÄN 1986 SEURAKUNTAMATKAT

21.-29. 7. Etelä-Norja, Bergen

- ☆ Tukholman, Oslon kautta
- ☆ paluu Sundsvallin, Vaasan kautta
- ☆ hotellimajoitus ja hyttipaikat laivoilla, puolihoito
- ☆ 2 450 mk

4.-6. 7. OULAINEN, Herättäjäjuhlat

- ☆ majoitus hotellihuoneissa juhla-alueen lähellä
- ☆ kahviaamiaiset hotellissa
- ☆ matka ja majoitus 570 mk

ilmoittaudu kirkkoherranvirastoon puh. 767 120

Haluatko vaikuttaa seurakuntamme toimintaan? Tule äänestämään kirkollisvaaleissa!

Jälleen on kulumassa loppuun nelivuotinen kirkollinen vaalikausi. Ensi syksynä marraskuun 9-14. päivinä pidetään kaikissa seurakunnissa vaalit, joissa valitaan kirkkovaltuustojen jäsenet vv. 1987-1990. Uusi kirkkovaltuusto valitsee sitten tammikuussa kirkkoneuvoston.

Äänioikeutettu on jokainen ennen tämän vuoden (1986) alkua 18 vuotta täyttänyt konfirmoitu seurakuntamme jäsen. Samoin 18 vuoden ikä riittää nykyisin ehdokkaalle, jos tuo ikä on tullut täyteen vuoden 1985 aikana.

Nyt olisi aika seurakuntalaisten ryhtyä suunnittelemaan valitsijayhdistyksiä. Kymmenen äänioikeutettua seurakunnan jäsentä voi perustaa valitsijayhdistyksen, joka jättää vaalilautakunnan puheenjohtajalle eli kirkkoherralle syyskuun 30. päivään mennessä ehdokaslistansa. Listassa luetellaan valitsijayhdistyksen asettamat ehdokkaat tai ehdokas kirkkovaltuustoon. Tällainen **ehdokaslista ei saa sisältää mitään tunnusta** tai muuta kirjoitusta, josta ilmenisi ehdokkaiden tausta tai mielipide. Mutta tämä **kirkkolain kielto ei estä muissa yhteyksissä esim. sanomalehden palstoilla yhdistystä kertomasta ehdokkaistensa mielipiteistä ja suuntaviivoista**, joitten mukaan he haluavat kehittää seurakuntaelämää ja kirkon toimintaa. Tällainen ehdokkaisten esittely ja heidän pyrki-
myksiensä tunnetuksi tekeminen kirkollisen elämän puitteissa olisikin varsin suotavaa. Seurakuntalaisten on silloin helpompi ratkaista kenelle äänensä antaa ja näin myös äänestysvilkkauksen lisääntyminen näissä vaaleissa.

Edellisissä vaaleissa oli vain kaksi ehdokaslistaa ja äänestysvilkkauksen oli 33,57 %. Nyt siis keräämään nimiä valitsijayhdistykseen ja samoin kokoamaan kelpo ehdokkaita.

Kirkkovaltuusto päättää siitä, miten veromarkkojasi käytetään seurakunnan toiminnassa esim. veroäyrin hin-
nasta, seurakunnan talousarviosta, rakennuskohteista, virkojen perustamisista, päiväkerhotoiminnan laajuudesta ja hautapaikkamaksuista ym.

Päättävän vaalikauden kirkkoneuvosto, valok. E. Fagerlund

Päättävän kauden kirkkovaltuusto. Kuvasta puuttuu valtuutettu Seija Ahtinen, valok. E. Fagerlund

Tarvasjoen entinen kirkkoherra rovasti OTTO PERKO

saanut kutsun iankaikkisuuteen
lähes 82 vuotiaana 19. 4. 1986

Tarvasjokilaisten laulu. Säv. V.K. 324 (Jeesus johdata teimme)

- 1 Tarvasjokea
siunaa Jumala.
Anna armos kodeillemme.
Sua että tottelemme,
että siunata
voisit jokaista.
- 2 Seurakuntasi
ota hoitoosi.
Johda täällä lasten leikit,
siunaa Annat sekä Heikit.
Työtä vanhempain
johda Sinä vain.
- 3 Nuorten taistoihin
katso, Armoisin.
Uskossa suo kilvoitella,
armotitäs ihastella.
Siitä iloa
ompi seuraava.
- 4 Vanhain tukena
ollos Jumala.
Anna kaikkein Sinuun luottaa,
apuasi aina vuottaa.
Turva syntisten
kuolo Jeesuksen.
- 5 Kun me lähdemme
viime matkalle,
älä hylkää meitä silloin.
Ollos läsnä aamuin, illoin.
Omais hyvä on
käydä kuolohon.

Nurmo 27. 8. 74. Otto Perko

Rukouksen ulkonaisia muotoja

Raamattuluennolla kuultua

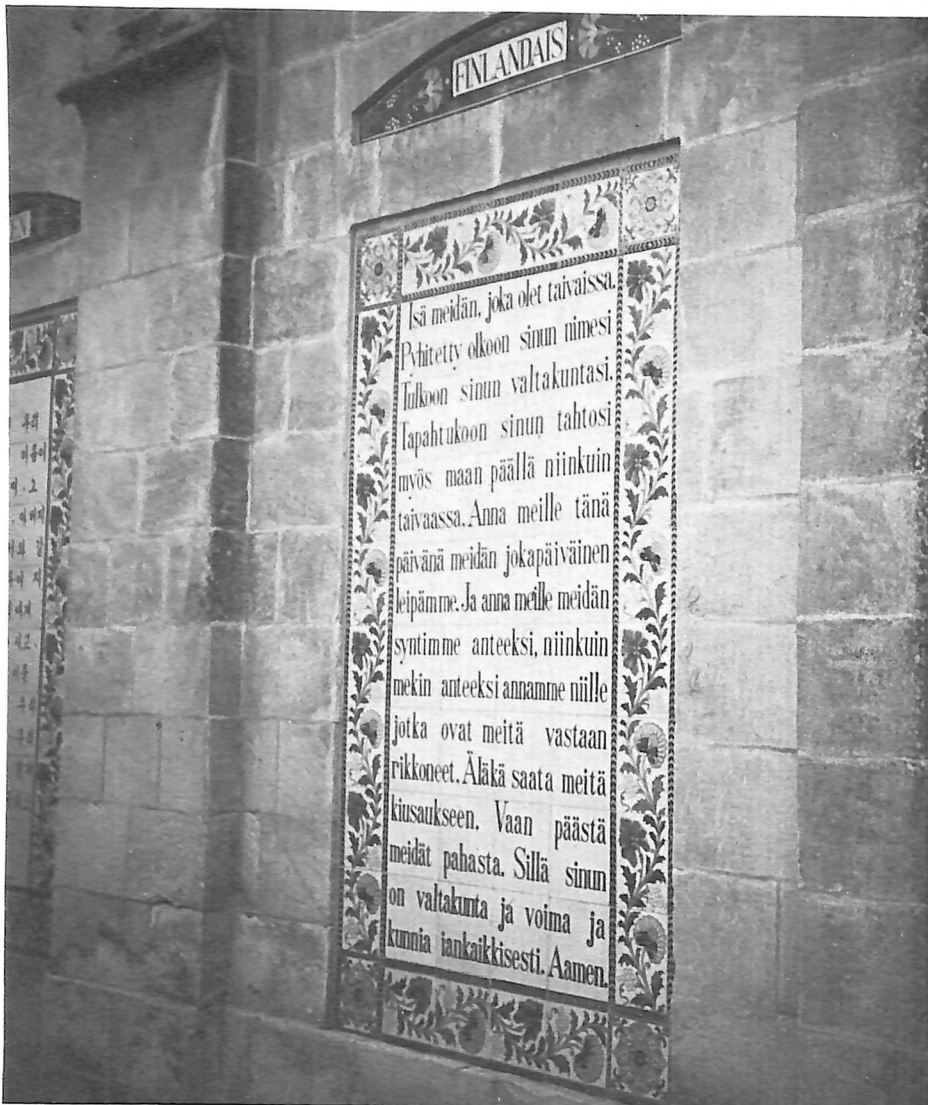
Seurakunnassamme on käyty läpi jo kaksi raamattuluennosarjaa. Uuden testamentin jälkeen kuluneena talvikautena tutustuimme kristillisen uskon keskeisiin kohtiin Katekismuksen avulla ja samalla liittyen raamatun sanaan. Viimeisen luennon piti rov. **Aaro Hurskainen** aiheesta **Sisäisen elämän hengitystä**. Ohessa katkelma luennosta. Mainittakoon, että ensi syksynä jatkuu neljän seurakunnan yhteinen raamattuluento aiheena Roomalaiskirje. Tule mukaan tutki- maan raamattua!

Suomalaisen kristillisyyden perinteeseen on kuulunut ulkonaisten muotojen vähättely ja halveksiminen. Sanotaan, että usko asuu sydämessä eikä sitä tarvitse näyttää. Tästä ylihengellisyydestä ollaan kasvamassa nykyään irti. Uskalletaan jo myöntää, että elämällä on aina muotonsa. Ei ole muodotonta ja kaavatonta uskonelämääkään, sillä vapaamuotoisuuden vaatimuksesta tulee siitäkin eräänlainen "kaava". Valintamme voi tapahtua siis vain hyvien tai huonojen muotojen välillä. Nykyajan puuhasta toiseen rientävä ihminen tarvitsee ulkonaisia muotoja kesyttääkseen ja pysähdyttääkseen levottoman olemuksensa.

Rukouksella on monia ulkonaisia muotoja, nimittäin erilaisia **rukousasentoja**. Kautta aikojen kristityt ovat pitäneet sopivana rukoilemista seisaallaan. Seisomisella ilmaistaan avoimuutta, kunnioitusta ja valmiutta lähteä liikkeelle Herran asialle. Seisaallaan, kädet kohotettuina rukoileminen oli Vanhan Testamentin rukousasento. Evankeliumin mukaan Jeesus noudatti rukoillessaan tätä perinnettä. Keski-Euroopan saksalaisissa evankelisissa seurakunnissa on edelleenkin itsestään selvää, että kun jumalanpalveluksessa kuuluu kehoitus: Rukoilkaamme, koko seurakunta silloin nousee ylös.

Polvistuminen ja kumartaminen puolestaan ilmaisevat nöyryymistä Jumalan edessä. Ihminen ei kohtaa taivaan Majesteettia tuttavallisesti istualaan. Kun syntinen ihminen ja pyhä Jumala kohtaavat, se tulee ulkonaisesti näkyviin. Opetuslapset polvistuivat Jeesuksen edessä, samoin rikas nuorukainen, syntinen nainen, sadanpäämies ja moni muu evankeliumin henkilö. Polvillaan kävi Vapahtajamme rukoustaisteluaan Getsemanessa ja hän kasvoi kuuliaisuuteen. Jumalan seurakunta on nytkin vahvimmillaan polvistuneena. Kun se siitä nousee ja lähtee liikkeelle Herransa voima matkassaan, ei se löydä enää maailmasta muita majesteetteja!

Käsien ristiminen on tullut kristikunnassa käyttöön vasta keskiajalla, 1100-luvulla. Se ilmaisee alkuaan voitettua voittajalle osoittamaa kunnioitusta. Rukouksessa se merkitsee kaikkien tarpeiden kokoamista Jumalan eteen sekä keskittymistä puheluun yk-

Isämeidän-rukous suomenkielellä Öljymäen rinteellä sijaisevassa Pater noster-kirkossa, joka sijaitsee Jeesuksen aikaisen luolan yläpuolella. Perimätiedon mukaan Jeesus opetti siellä apostoleille k.o. rukouksen. Valok. J. Kyyrö.

sin Hänen kanssaan. Ristityin käsin ei voi samanaikaisesti puuhata muuta, mutta ajatus voi silloinkin eksyä harhateille.

Istuminen rukousten aikana kirkossa edes kumartumatta on pelkkä huono tapa, jolla ei ole mitään kristillistä perinnettä. Pikemminkin voisi sen ajatella heijastavan pelkkää välinpitämättömyyttä koko asiaa kohtaan! Jospa jaksaisimme edes vähän kumartua rukouskehoituksen kuullessamme!

Me luterilaiset ajattelemme perinteisesti, ettei **ristinmerkki** kuulu meille, vaan on roomalaiskatolisten ja ortodoksien rukousmerkki. Lutherin Vähä Katekismuksessa kuitenkin käsketään aamuin ja illoin siunaamaan itsensä pyhällä ristinmerkillä, jota Luther siis piti kristityn päivittäisenä tunnusmerkkinä. Ajan mittaan ristinmerkki on meillä seurakuntalaisten käytössä hävinnyt, mutta ollut kuitenkin käytössä aina kastotoimituksessa. Kun uudessa kirkollisten toimitusten kirjassa on ristinmerkin käyttö jälleen ulotettu kaikkiin toimituksiin, lienee aika koittanut ristinmerkin käyttöön ottamiseen yleisemminkin rukouksen merkinä seurakunnissamme. Ristinmerkki on

- ihmisen pyyntö: **HERRA JEEBUS KRISTUS, ARMAHDA MINUA**
- lyhyt uskontunnustus: Jeesuksen lunnastama
- muistutus pyhän kasteen liitosta
- näkyvä merkki pahan valtaa vastaan
- pyyntö, että Kristus pyhittäisi palvelukseensa.

Ristinmerkki tehdään oikean käden kolmella sormella (Pyhä Kolminaisuus) koskettaen ensin otsaa (pyhitä ajatukset), rintaa (pyhitä tunteeni ja olemukseni) ja oikeaan ja vasempaan olkapäähän (pyhitä kätteni työt). Kaksi kämmentä vasten painettua sorme osoittaa uskon, että Jeesus oli samalla kertaa sekä ihminen että Jumala. Ristinmerkki sopii sekä yksityiseen että yhteiseen rukoukseen, aina sen lopussa tai ehtoollisen nauttimisen jälkeen ja silloin kun pappi siunaa ristinmerkillä seurakuntaa.

Rukouselämän syvin tarkoitus

Jumala ei tarvitse sinun rukoustasi, mutta **sinä tarvitset rukousta**. On tärkeää, että pysyttelet Jumalan läsnäolon tunnossa arjenkin keskellä ja uskot, että saavutat Herrassa rauhan ja pelastuksen. "Sinä loit meidät yhtey-

teesi ja sydämemme on levoton, kunnes se löytää levon sinussa", sanoo kirkkoisä Augustinus. Jumalassa sinulla on mahdollisuus yhä uudestaan löytää elämäsi voimanlähde. Sille lähteelle vie rukouksen polku. Löydät jatkuvasti oikean suunnan ja sinulla on toivo, ettei ekämäsi kadota mielekkyytään eikä päämääräänsä.

On hyvä opetella **rukoilemaan säännöllisesti**. Merkittävänä apuna voi olla, kun saamme rukousta varten opastusta. Sitä saamme joka kerran käydessämme kirkossa jumalanpalveluksessa. Siellä monet rukoussanat toistuvat pyhäpäivästä toiseen. Psalmien kirjan rukoukset ovat kirkkorukousten ohella sellaisia, jotka kestävät läpi elämän jatkuvan rukoustoistamisen. Kirkko on aina lukenut psalmeja rukouksinaan, ja lukemattomat ihmisukupolvet ovat saaneet niistä hengellistä ravintoa ja lohdutusta.

Kristityn ei ole tarkoitus rukoilla vain itseään ajatellen, oman elämänsä ja siihen liittyvien asioiden puolesta. Ei vain näin, vaan hän saa antaa rukouksessaan oman äänensä liittyä koko kirkon ääneen maailman kaikkien ihmisten ja asioiden puolesta. On hyvä, jos edes hetkittäin tajuamme, että **kuulumme rukoilijoiden maailmanlaajaan kuoroon**. Rukoillessasi olet tekemässä hänen tahtoaan ja toteuttamassa hänen maailmansuunnitelmaansa. Ei rukouksen tarkoitus tosin ole aktiivisesti muuttaa maailmaa, mutta rukouksella on voima muuttaa ihmisiä. Niinpä rukouksen ihmiset ovat valmiita muuttamaan maailmaa myös käytännössä Jeesuksen ilosanoman mukaisesti, kunnes se kerran Jumalassa tulee täydelliseksi.

Opastusta rukoilemiseen

Aaltonen, Riitta: Karas-Sana, 2. painos 1983.

Lewis, C.S.: Kirjeitä rukouksesta. Kirjaneliö 1984.

Metropoliitta Anthony: Elävä rukous. Kirjaneliö, 2. painos 1979.

Schlink, Basilea: Miten rukoilen. Kirjaneliö, 4. painos 1981.

Zink, Jörg: Rukouksen tie. Kirjaneliö, 3. painos 1982.

Quoist, Michel: Rukouksia elämän arjesta. Kirjaneliö, 10. painos 1985.

Rukoilemme Lutherin kanssa tänään. SLEY-Kirjat, 3. painos 1983.

Rukoileva kirkko. Rukoushetket kirkon perinteen mukaan. Toim. Matti Aaltonen. SLEY-Kirjat, 2. painos 1979.

Rukous ja yhteys. Rukouskirja maailman kaikille kristityille. SLEY-Kirjat 1980.

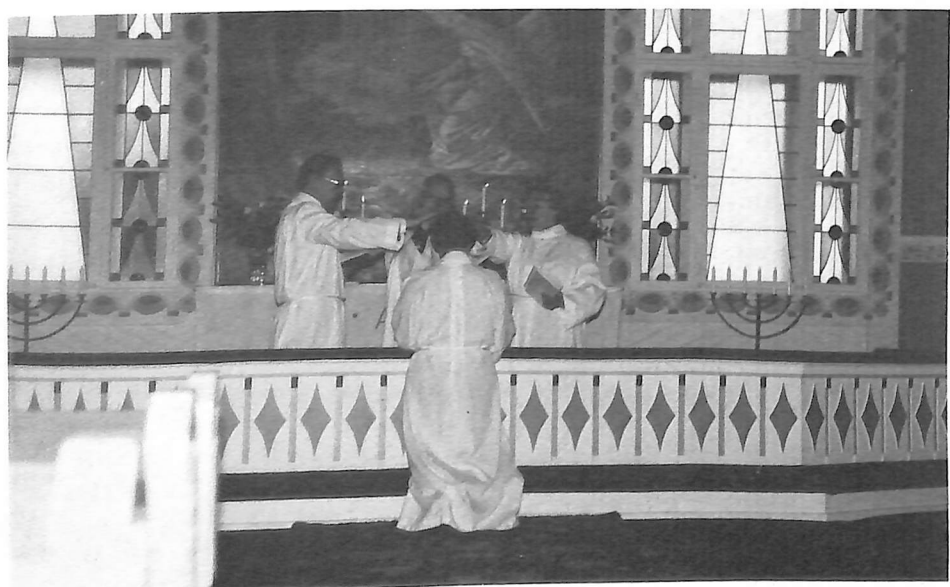
Rukouskirja. Kirkkomme rukouskirjan lyhennetty laitos. Kirjaneliö, 8. painos 1985.

Victorian rukouskirja. SLEY-Kirjat, 2. painos 1985.

Viljanen, Mika: Hän kuulee meitä. Rukouksia yksin ja yhdessä luettavaksi. Kirjaneliö 1985.

Wisloff, Fredrik: Rukouskirjani. Kirjaneliö, 6. painos 1984.

Saimme uuden seurakuntamestarin

Jukka Hirvelän sanouduttua irti seurakuntamestarin virasta kirkkoneuvoston taloudellinen jaosto valitsi viidestä hakijasta seurakuntamestariksi **Leena Tamminen** Tarvasjoelta. Hän ryhtyi virkaa hoitamaan 1. 3. 1986 lukien.

Marianpäivänä 16. 3. toimitti kirkkoherra Jouko Kyyrö Leena Tamminen virkaansuunaamisen ennen jumalanpalveluksen alkua. Emäntä **Liisi Kylänpää** ja varatuomari **Ilkka Lindström** kirkkoneuvoston edustajina avustivat kirkkoherraa siunausaktissa. Kirkkokuoro lauloi leht. Samuli Hakkaraisen johdolla. Liisi Kylänpää luki **Kolossalaiskirjeen 3. luvusta:**

"Kaikki, mitä teette, se tehkää sydämeistänne niinkuin Herralle eikä ihmisille tietäen, että te saatte Herralta palkaksi perinnön. Te palvelette Herraa Kristusta."

Ilkka Lindströmin lukema raama-

tunteksi oli **Psalmien kirjan 27. psalmista:**

"Yhtä minä rukoilen Herralta, sitä minä pyydän: että saisin asua Herran huoneessa kaiken elinaikani, katsella Herran suloisuutta ja tutkistella hänen temppelissäänsä. Sillä hän kätkee minut majaansa pahanä päivänä, hän suoja minua telttansa suojassa, korottaa minut kalliolle."

Kirkon jälkeen kirkkoneuvosto tarjosi kirkkokahvit seurakuntatalolla, jossa Leena Tamminen toivotettiin tervetulleeksi seurakunnan palvelukseen. Puheen piti taloudellisen jaoston puheenjohtaja **Arvo Tolvanen**. Myös Jukka Hirvelää kirkkoneuvosto muisti lahjoittamalla hänelle rannekellon. Mainittakoon, että Jukka Hirvelä jatkaa vapaaehtoisessa seurakuntatyössä partioliippukunta Tarvan Tapioiden liippukunnan johtajana.

Euran koulun mäeltä valtakunnan johtopaikoille – sata vuotta T.M. Kivimäen syntymästä

Elämänvaiheet: syntynyt 1886 Marttilan pitäjän Euran kappelissa kansakoulunopettaja Frans Mikael Kivimäen vanhimpana lapsena, lakimies ja poliitikko; Helsingin yliopiston siviilioikeuden professorina 1931–1956, julkaissut useita siviilioikeuden yleisiä oppeja sekä tekijän- ja teollisuus oikeutta koskevia tutkimuksia, eduskunnan jäsenenä 1922, 1924–27 ja 1929–40 (Edistyspuolue), sisäministerinä 1928–29, oikeusministerinä 1931–32, ja pääministerinä 1932–36, lähettiläänä Berliinissä 1940–44, tuomittu sotasyyllisyysoikeudenkäynnissä viideksi vuodeksi vankeuteen 1946, vapautettu 1948, kuollut Helsingissä täysinpalvelleena professorina 1968, muistelmateos, Suomalaisen politiikan muistelmat (ilm. 1965).

Varsinkin vanhempi väki muistane, että Toivo Mikael Kivimäki oli Suomen pitkäaikaisimman hallituksen pääministerinä ja että hänet sotien jälkeen tuomittiin sotasyyllisenä vankeuteen. Mutta miksi nyt Tarvas-lehti näkee asiallisesti kiinnittää huomiota hänen syntymänsä 100-vuotismuistoon, johtuu siitä, että tämä merkittävä poliitikko ja tiedemies on syntynyt Tarvasjoella. Hänen isänsä Jyväskylän seminaarista vastavalmistunut opettaja Frans Mikael Kivimäki oli hakenut Euran koulun opettajaksi ehkä siksi, että hän oli avioitunut naapuripitäjästä kotoisin olleen rusthollarin tyttären Matilda Emilia Bromanin kanssa. Tarvasjoella nuori opettajapari viipyi vain vuoden, mutta juuri sinä vuonna perheeseen syntyi esikoinen Toivo Mikael, tarkemmin sanoen kesäkuun viidentenä päivänä vuonna 1886.

Isästään T.M. Kivimäki kertoo omaelämäkerrallisessa muistelmateoksessaan, että tämä oli kotoisin Kokemäeltä Stenbacka-nimisestä torpasta, jonka nimestä hän sitten suomensi sukunimensä. Ollessaan tukki-toissa Kokemäen pitäjässä häntä hyväoppisena kehoitettiin pyrkimään seminaariin. Äitinsä suvusta ei esikoispoika sen enempää mainitse, kuin että suku oli varakasta. Kun Toivo Mikael oli kaksivuotias, perhe muutti Vesilahdelle ja sieltä sitten Anjalaan Korvenkylään, jossa vanhemmat asuivat kuolemaansa asti.

Koulunsa T.M. Kivimäki kävi Tampereella, jonka reaaliylyseosta hän kirjoitti ylioppilaaksi 1905. Hänen onnistui saada vapaaoppilaspaikka, mikä olikin tarpeen, sillä kotona oli toinenkin poika opintielle lähtemässä, Juuso, josta tuli hammaslääketieteen professori. Opiskelurahoja pojat ansaitsivat yksityistunteja antamalla, välillä jopa opettajiakin auttaen. Koulunsa valintaa T.M. Kivimäki myöhemmin hieman harmitteli: yhtä pitkän matkan päässä olisi ollut Hämeenlinnan klassillinen lyseo – Sibeliuksen ja Paasikiven koulu – koska siellä hän olisi saanut opetusta latinan kielessä, jota taitoa hän olisi tarvinnut yliopistopinnoissaan. Alunperin lääkärin ammatista haaveillut Kivimäki kiinnostui lakimiehen urasta, ja vuonna 1912 hän valmistui lainopin kandidaatiksi.

Yliopisto-opiskelut vaativat rahaa, ja niinpä hän kääntyi Marttilassa asuvien äidin sukulaisen puolteen saadakseen takuumiehiä opintolainalleen. Nämä katsoivat sukulaisen jo etääntyneen suvun elämänpiristä niin kauas, etteivät ryhtyneet takaajiksi. Tyhjin toimin äitinsä kotiseudulta palatesaan hän tapasi matkalla Turusta Helsinkiin – matka tehtiin silloin laivalla –

onnekseen entisen yksityisoppilaansa isän, varakkaan tamperelaisen liikemiehen, ja laina järjestyi.

Tarmoa nuorella opiskelijalla riitti myös poliittiseen toimintaan. Hän oli mukana 1905 suurlakon aikana ylioppilasta kootussa kansalliskaartissa ja kierteli suomalaisen eli vanhasuomalaisen puolueen vaalipuhujana, kun valmistauduttiin ensimmäisiin eduskuntavaaleihin. Matkatoverina hänellä oli Algot Untola, jonka me paremmin tunnemme kirjailijana Maiju Lassilana. Tämä myöhemmin sosialidemokraattiseen puolueeseen siirtynyt poliitikko sai Kivimäen mukaan kuulijansa monin verroin paremmin valtoihin kuin hän kirjoitetuilla esitelmillään. ”Agitaatiomatkat”, kuten niitä silloin kutsuttiin, olivat hyvää koulutusta tulevalle poliitikolle, sillä monesti järjestettiin eri puolueiden puhujien väittelytilaisuuksia, joita vielä vihreä puolue mies Kivimäki seurasi sivusta.

Ensimmäisen työpaikkansa nuori vastavalmistunut lakimies sai Turusta. Hän oli jo ylioppilasaikanaan tutustunut Eino Tulenheimoon, jonka kanssa hän perusti asianajotoimiston. Vähän ennen tätä Turku-aikaa Kivimäki oli Salon kauppalassa järjestysmiehenä. Hän sai siellä tiukan virkaherran maineen, koska vaati järjestyssääntöihin vedoten miehiä paloharjoituksiin 6 markan sakon uhalla. Turkuun hän kotiutui nopeasti ja oli valmis ryhtymään suomettelalaisen Uuden Auran hallituksen puheenjohtajaksi.

Kansalaissodan päätyttyä Kivimäki otti kantaa Uudessa Aurassa punaisen puolen armahduskysymykseen: nuori tuomari oli vain johtajien tuomitsemisen kannalla. Mutta kun maan hallitus päätti, että kaikki kapinoitsijat oli tuomittava, joutui hänkin tutkijaksi ja tuomariksi, kuten koko lakimieskunta. ”En unohda olosuhteita, joissa silloin elettiin”, sanoo Kivimäki, ”elintarviketilanne oli sanomattoman heikko, mielet kiihtyneitä ja katkeria, erimielisyyksiin jouduttiin usein maallikkajäsenten kanssa, jotka olivat ankarampien tuomioiden kannalla.”

Turun suomalaisen yliopiston perustamishankkeet sen sijaan olivat nuorille asianajajille, Tulenheimolle ja Kivimäelle, mieluisaa puuhaa. Molemmat olivat jo kouluaikana olleet innolla ”suomalaisuuden asiassa”. Kun Turussa alettiin puhuta ruotsinkielisen yliopiston perustamista, tämä herätti myös suomenkieliset turkulaiset toimintaan. Uuden Auran päätoimittajan Rantakarin iskulause ”Suomalainen yliopisto Turkuun tai ei mitään suomalaista yliopistoa” säväytti. Suomenkielisellä ryhmällä Turussa ei ollut yhtä varakkaita rahoittajia kuin ruotsalaisilla, ja niinpä Tulenheimo ja Kivimäki yhdessä hovioikeuden presidentin Käryn ja tuomari Piintilän kanssa ryhtyivät keräämään varoja Turusta ja sen lähiympäristöstä. Kun keräyksen organisoijaksi saatiin U.L. Lehtonen, hän ryhtyi tekemään ennen näkemättömän kiihkeää propagandaa hankkeen puolesta. Ja rahaa alkoi virrata. Suurlahjoittajiin kuului maanviljelysneuvos Kaarlo Knuutila, joka oli antanut sitoumuksen, että mikäli vuoden 1917 lopussa olisi varoja kertynyt 5 miljoonaa markkaa, hän lahjoittaisi toisen mokoman. Sisukas Lehtonen otti haasteen vastaan – ja Knuutila piti myös sanansa. Yhtä kiihtollisia, Kivimäki sanoo oltiin pienemistäänkin aneista, osoittihan sen koko Varsinais-Suomen suomenkielisen väestön ymmärtäneen suomalaisen yliopiston tärkeyden. Vuonna 1920 yliopisto sai perustamisluvan, ja Kivimäen kehoituksesta juhlallisessa perustamistilaisuudessa kohotettiin yh-

deksänkertainen eläkönhuuto maailman ainoalle täysin suomenkielisel yliopistolle. Tarvasjokelaisetkin olivat tässä hankkeessa mukana.

Kivimäki otti selvästi myös kantaa valtiomuutoksiin: vastoin puolue-tovereitaan, kuningasvallan kannattajia, hän piti tasavaltaista hallitusmuotoa Suomelle sopivampana. Hänen oli erottava kokoomuspuolueesta, josta oli tullut vanhasuomalaisen puolueen työn jatkaja, ja siirtyi edistyspuolueeseen, nuorsuomalaisten perinteiden vaaliin. Kun oikeistolainen hurmahenki Tandefelt, Kivimäen omia sanoja käyttäkseni, oli murhannut sisäministeri Heikki Ritavuoren, joutui vuoden 1919 vaaleissa Ritavuoren varmieheksi valittu Kivimäki eduskuntaan.

Puhtia oli nuoren poliitikon eduskuntatyöskentelyssä: hän teki aloitteen vanhentuneiden maaverojen ja henkirahan lakkauttamisesta ja oli hyväksymässä virkamiesten palkkojen ja eläkkeiden korottamista. Kun Kivimäki valittiin 1927 eduskuntaan, hänet nimitettiin Oskari Mantereen hallituksen sisäministeriksi. Tämä hallitus oli lyhytikäinen; virkamiesten palkka-asiat kaatoivat sen ja samalla myös aiheuttivat edistyspuolueelle vaalitappion. Uudessa Kyösti Kallion hallituksessa ei ollut enää tilaa edistyspuolueen miehille.

Maassa oli levotonta tähän aikaan lapuanliike toisaalla ja kommunistien kiihotus toisaalla sai aikaan mielenosoituksia ja väkivallantekoja. Näyttävän lapualaisten voimannäyte oli talonpoikaismarssi, joka oli osaltaan ehkä vaikuttamassa, että kommunistien puolue kiellettiin. Edistyspuolue ja sosialidemokraatit kannattivat liberaalimpaa ehdotusta, ns. Kivimäen linjaa, jonka mukaan tuomioistuimet ratkaisisivat vaalikelpoisuuden, ei vaalilautakunnat. Hallituksen ehdotus kuitenkin voitti, mutta se voitiin hyväksyä vasta vaalien jälkeisessä eduskunnassa, kun se ei saanut taakseen eduskunnan määränemmistöä. Toinen järjestyksen ylläpitämiseksi tarpeellinen laki, tasavallan suojelulaki, sen sijaan sai Kivimäen ryhmän täyden kannatuksen.

Kyyditykset, varsinkin presidentti Ståhlbergin, ja muut väkivallanteot saivat yleisen mielipiteen kääntymään lapuanliikettä vastaan. Kun sitten 1931 uusi presidentti, kansanomaisena Ukko-Pekka, jännittävien presidentinvaalien jälkeen (Svinhufvud 151–Ståhlberg 149) astui virkaansa, hänen ensimmäisenä tehtävänä oli saada maahan luja hallitus. Tähän Sunilan hallitukseen Kivimäki tuli oikeusministeriksi, muuten ainoana edistysläinen. Yksi hallituksen hankalimmista toimenpiteistä oli kieltolain kumoaminen. Kivimäen ehdotus neuvoantavasta kansanäänestyksestä tässä asiassa osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Toinen tärkeä laki koski kultakanasta luopumista. Yleismaailmallinen pulakausi koetteli myös Suomea ja puujalostusteollisuuden tuotteita ei saatu myydyksi ulkomaille. Tällä ”devalvaatiolla” saatiin vientinäkömät parantamaan ja talouselämä uuteen nousuun. Maanviljelijöitä, joille pulakausi yhdessä 100.000 työttömien ohella oli merkinnyt pakkohuutokauppoja ja tilojen menetyksiä, pyrittiin auttamaan pahimmasta velkakierrosta, kun perustettiin Maakiinteistöpankki, joka lainoillaan auttoi 10.000 tilallisen pahimman yli. Virkamiehet, joiden palkkoja Kivimäki oli yrittänyt korottaa 1920-luvulla, joutuivat suostumaan 5 %–10 %:n palkanalennukseen. Kivimäki toteaa, että hyvin au-
liisti myönnyttiin tällaiseen järjeste-

lyyn, taloudellinen hätätilanne koettiin yhteisvastuullisesti. Kun pääministeri Sunila oli aika-ajoin sairaslomalla, joutui Kivimäki hoitamaan hänen tehtäviään ja samalla valmentautumaan tulevaan tehtäväänsä pääministerinä.

Mutta sitä ennen oli vielä 30-luvun vaikein koitos: Mäntsälän kapinan ajat. Tasavallan suojelulakia jouduttiin nyt käyttämään. Presidentti Svinhufvud otti johdon käsiinsä ja sai Mäntsälään kokoontuneet lapualaiset ja heihin liittyneet suojeluskuntalaiset palaamaan kotiin ilman aseellista yhteenottoa. Tällaisessa kriisitilanteessa Ukko-Pekka Kivimäen mukaan jaksoi vielä laskea leikkiäkin. ”Muistakaa pojat totella”, hän sanoi hallitukselleen, ”minä olen nyt diktaattori.” Ja tämän sai Kivimäkikin todeta, kun hän sai tehtäväkseen laatia Mäntsälän miehille tarkoitetun julistuksen. Vastanpyristely ei auttanut – ja puolessa tunnissa valmistui puhe jonka Svinhufvud – kuten Kivimäki ylpeänä toteaa – mitenkään muuttamatta luki radiossa. Kivimäki uskoo, että tämä puhe ratkaisi asian, suojeluskuntalaiset palasivat koteihinsa, eräät jopa huudettuaan hurraata Ukko-Pekalle. Kiitosta sen sijaan ei Kivimäki saanut presidentin pojalta Eino Svinhufvudilta, joka oli kiihkomielinen lapualainen. Hän oletti Kivimäen taivuttaneen presidentin kirjoittamaan puheen. Seuraavana päivänä Ukko-Pekka selvitti myhäillen kertoneensa pojalleen asian oikean laidan.

Olot rauhoittuivat, kun pulakausikin alkoi hellittää otettaan. Ulkomaankauppa saatiin pyörimään lähinnä – Kivimäen mukaan – taitavan vuorineuvos Jakob Julinin Saksaan solmimien kauppasuhteiden avulla. Sunilan hallitus joutui kuitenkin eroamaan korkokannan laskemisesta johtuneen kiistan takia. Svinhufvud oli ensin kaavaillut uuteen hallitukseen pääministeriksi Suomen Pankin pääjohtajaa Risto Rytä, mutta tämä oli kieltäytynyt nauraen ja ehdottanut Kivimäkeä.

Helppoa ei ollut Kivimäellä saada hallitusta kokoon: vain edistyspuolue ja ruotsalaiset ilmoittivat halukkuutensa hallitukseen. Hänen onnistui kuitenkin lähinnä henkilökohtaisten suhteittensa avulla hankkia ”ammattiministereiksi” vahvoja nimiä kokoomuksesta ja maalaisliitosta. Valtiovarainministeriksi hän kutsui lyseoaikaisen matematiikanopettajansa H.M.J. Relanderin, joka tuli kuuluisaksi ”ei tipu” -lauseestaan apurahojen anojille. Vahvin tuki oli presidentti Svinhufvudissa, ja siksi hallitusta kutsuttiinkin joskus ”presidentin ministeriöksi” tai ”viiden prosentin hallitukseksi” – näin vähän oli hallituksella varsinaista parlamentaarista tukea eduskunnassa. Varsin ratkaisevaa oli sosialidemokraattien sivustatuki. Kivimäki myöntää suoraan muistelmissaan: ”Kun jokin asia näytti hallituksessa vaikealta, kutsuin Tannerin luokseni, ja yleensä pääsimme yhteisymmärrykseen, minä Tanner totesi ’all right’ sanoen.” Tannerin myötämielisyys johtui pelosta, että jos Kivimäen hallitus eroaisi, tilalle voisi tulla sosialidemokraateille huomattavasti pahempi, siis oikeistolaisempi. Kivimäen hallituksen onnistui tasapainoilla 3 vuotta, 9 kuukautta ja 22 päivää, ja yhä vielä se on

pitkäikäisin hallitukseemme.

Hallituksen keskeisenä tehtävänä oli taistelu talouspulaa vastaan ja ”lapuanliikkeen perinnön” hoitaminen. Vaikka hallitus olis saanut edeltäjältään jo huomattavasti rauhoittuneen maan, työtä laillisuuden hyväksi riitti sillekin. Näin Kivimäki itse tilittää hallituksensa toimia: Työttömien lukumäärä oli vuoden 1932 82.000:sta laskenut 17.000:een, joista oli varatoissa 7000, (Ruotsissa oli samaan aikaan työttömiä vielä 60.000), työläisten reaali-palkka oli korkeampi kuin ennen pulakautta. Maataloutta oli voitu tukea 2000 miljoonalla markalla. Helsingin yliopistoa raastanut kieliriita oli saatu laantumaan. Maan rauhoittamiseksi säädetyt ”puserolaki” ja ”kiihotuslaki”, joissa kiellettiin tiettyjen puolueiden tunnuserkkien kantaminen julkisissa tilaisuuksissa, saivat erouhan alaiset virkamiehetkin tottelemaan – lapualaismielisimmätkin. Valtion kassa oli täynnä, suhdan-nerahasto perustettu pahojen päivien varalle, Suomesta oli tehty vähiten velkaantuneita maita, jollei aivan vähävelkaisin. Kansaneläkelaki oli valmistettu eduskunnalle annettavaksi, ja mikä tärkeintä tulevaisuutta ajatellen, ulkopolitiikka oli ohjattu ”pohjoismaisen yhteistyön uudelle uralle”.

Jos jollakin, niin Kivimäellä olisi ollut aihetta sanoa, että ”omat koirat purivat”, kun hänen hallitustaan ryhdyttiin kaatamaan. Ymmärrettävää oli, että muissa puolueissa alkoi olla jo hallitushalukkuutta, ja syitä kaatamiseen alettiin etsiä. Otan tässä esille sen syyn, joka sai aikaan sen, että hallitus sai eduskunnalta epäluottamuslauseen äänin 94–93. Se oli näet tehnyt luottamuslauseen valtionrikosten rangaistusten koventamisesta. ”Puuttuvat äänet” istuivat äänestyksen aikana eduskunnan kahvilassa – Kivimäen oman puolueen edustajat, professori A.K.Cajander ja Mandi Hannula, jotka edustivat puolueen hallituksen vastaista oppositiota. Irvailulta ei Cajanderkaan säästynyt, häntä alettiin kutsua Kahvila-Cajanderiksi. Svinhufvudin kommentti oli tapahtuneen jälkeen: ”Kivimäen hallitus oli hyvä hallitus. Se kompastui banaaninkuoreen... Kivimäestä olisi voinut tulla seuraajani.”

Täysin ei Kivimäki hallituksensa kaatumisen jälkeen jättänyt politiikkaa, vaan osallistui tarmolla eduskuntatyöhön ja vietti iltojaan vanhojen hallituskumppaniensa seurassa jopa niin ututteraan, että uusi pääministeri pelkäsi näissä illanvietoissa ”konspiroitavan hallitusta vastaan” ja pani salapoliisit herrojen jäljille. Poliitiikka jäi kuitenkin sivupuuhaksi, sillä nyt Kivimäki ehti hoitaa varsinaista virkaansa Helsingin yliopiston siviilioikeuden professorina. Hänellä oli aikaa syventyä tieteelliseen työhön, käydä luennoimassa ulkomaillakin, mm. Unkarissa ja Saksassa, jonka yliopistoihin hän oli käynyt tutustumassa jo 1920-luvun alussa.

Talvisodan kynnyksellä Kivimäki joutui politiikkaan mukaan suoraan Hyvinkään sairaalasta, jossa hän oli hoitamassa reumaansa. Helsingissä eräistä julkisuuden henkilöistä, Mannerheim mukaan luettuna, oli muodostunut ”keskustelukerho”, joka päätti lähettää valtuuskunnan Saksaan ottamaan selvää sen asenteista, jos Suomi joutuisi sotaan. Kivimäelle tarjottiin nyt valtuuskunnan puheenjohtajan asemaa, mutta tämä kieltäytyi ja ehdotti tilalleen Svinhufvudia, joka suostuikin tehtävään. Ukko-Pekka sai Saksan-matkallaan vain rauhoittavia selittelyjä; vasta myöhemmin Saksa ilmoitti, ettei se aio sekaantua Suomen ja Neuvostoliiton välisiin neuvotteluihin. Suomessa ei luonnollisesti silloin tiedetty Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimuksen liisäpöytäkirjasta, joka määräsi Suomen Neuvostoliiton etupiiriin.

Talvisodan aikana Kivimäki seuraili Suomen tilannetta Tukholmasta kä-

sin. Hän oli onnistunut hankkimaan Lapin puolustukselle tarpeellista aseistusta Ruotsin armeijalta, ja Rytin toivomuksesta hän kävi pariin otteeseen Saksassa, ensin turhalla aseiden-hankintamatkalla, sitten Göringin luona tunnustelemassa, olisiko Saksa halukas rauhanvälittäjäksi helmikuussa – ja taaskin turhaan. Näistä ”kumarrusmatkoista” antaa Veikko Huttunen (Kansakunnan historia 6) varsin murskaavan tuomion: Witting, Kivimäki ja Ryti suorastaan nöyryyttivät itsensä saadakseen saksalaiset edes jollakin tavoin kiinnostumaan Suomesta ja todistaakseen, että suomalaiset itse katsovat kuuluvansa Saksan etupiiriin.

Välirauhan aikana Kivimäki toimi ns. pika-asutuskomitean puheenjohtajana, jonka tehtävä oli sijoittaa Karjalan siirtoväki Kanta-Suomeen ja omillaan toimeentulevaksi. Syksyyn 1940 mennessä puolet siirtoväestä saattoi tulla toimeen ilman valtion avustusta. Tuskin Kivimäki oli selvinnyt tästä työstä, kun ulkoministeri Witting kutsui hänet luokseen ja ilmoitti lyhyesti että Kivimäen on lähettävä Suomen lähettilääksi Berliiniin. Vasta Rytin taivuttelu – niin Kivimäki kertoo – sai hänet suostumaan, varsinkin kun Ryti vetosi työvelvollisuuslakiin. Protokollapäällikkö Hakkarainen, ulkoministeriön monitoimimies, antoi Kivimäelle diplomatian pikakurssin, ja niin alkoi Kivimäen elämässä ehkä vaikein ja vaarallisin vaihe: olla Hitlerin Saksassa pienen Suomen edusmiehenä.

Kesällä 1940 Saksassa elettiin loistavien voittojen huumeessa. Kivimäki kertoo pienen valtion diplomaatiksi saaneensa esittäessään valtakirjansa Hitleriltä myönteistä huomiota. ”Hän (Hitler) esiintyi rauhallisesti eikä ärjyen... keskusteli siirtoväen asuttamisesta ja sanoi kaiken järjestyvän, jos vain hyvää tahtoa on.” Berliinissä Kivimäki sai pian huomata, että Saksa ei ollut muuttanut paljoakaan asennettaan Suomea kohtaan sitten talvisodan. Kun hän kävi useita kertoja kyselemässä Suomelle tukea Neuvostoliiton painostuksen lisääntyessä, hän sai vain vältteleviä vastauksia tai puolinaisia suullisia lupauksia, ja kun hän näistä vähäisistäkin raportoi Helsinkiin, hän sai melkoisen löylytyksen Suomessa Paasikiveltä, joka ei ollut tyytyväinen epämääräisiin lupauksiin, ja Berliinissä taas todettiin lupausten antajan ylittäneen valtuutensa. Kivimäki huomasi, että Suomen ulkoministeriöstä tiedot vuotivat – jäljet viittasivat itse ulkoministeriin – ja hän oppi läksynsä: tärkeät tiedot oli toimittava yksityiskirjeissä suoraan Rytile.

Mutta tämä oli vasta alkua. Pian saattoi Kivimäki huomata, että hänet pidettiin syrjässä, kun sotilaat neuvottelivat asehankinnoista ja saksalaisten joukkojen kauttakuljetuksesta. Kun sitten sopimukset oli, kuten Kivimäki sanoo ”sekä Saksan että Suomen sotilasviranomaisten kesken allekirjoitettu”, hän sai tehtäväkseen ”saattaa nämä teknilliset sopimukset valtioita sitoviksi” ja samalla havaita, että saksalaisalukset olivat jo lähteneet kohti Suomen satamia. Täysin epävirallisissa merkeissä tapahtui Kivimäenkin osuus: erään iltpäivävierailun yhteydessä ulkoministeriön valtiosihteeri Weizsäcker esitti sopimuksen allekirjoittamista. Kivimäki tiedotti nootin sisällön Suomeen ja allekirjoitti sen, saatuaan Suomesta siihen luvan.

Kun kesällä 1941 Saksa hyökkäsi Neuvostoliittoon, herätti se toiveita Suomessa, että nyt voitaisiin saada talvisodan menetyksistä korvausta. Tätä Saksassa käytettiin hyväksi, vihjailtiinpa Suur-Suomen syntymisen mahdollisuuksista. Hitler oli sodan alkamispäiväkäskyssään maininnut, että ”Narvikin voittajat seisovat suomalaisten toveriensa kanssa Pohjoisen jäämeren rannalla...” ”Kivimäen tehtäväksi annettiin selvittää, että saksalaiset ja suomalaiset sotilaat suojelisivat Suomen aluetta ja Suomi ryhtyisi so-

taan vain, jos sen kimppuun hyökätäisiin. Neuvostoliiton ilmahyökkäykset Suomen alueelle tekivät lopun suomalaisten sodasta erilläänpyrkimyksistä. Suomi oli nyt Saksan kansasataistelijaa-aseveli.

Berliinissä ollessaan Kivimäki tutustui monien Saksan johtomiehien ohella myös sellaisiin ihmisiin, jotka yrittivät auttaa natsihallituksen vainoamia. Merkittävin heistä oli Himmlerin henkilölääkäri Felix Kersten, joka sai vaikutusvaltaisen potilaansa avulla pelastetuksi monia keskitysleireiltä, jopa kuolemantuomiolta. Kersten vaikutti – Kivimäen kertoman mukaan – Hollannin väestön siirrosta luopumiseen – Hitler oli kaavailut sille Ukrainaa uudeksi asuinpaikaksi – ja sodan jälkeen Hollanti palkitsi auttajansa Oranje-Nassaun ritarikunnan suurupseerin arvolla.

Jo vuodesta 1942, ennen Stalingradin katastrofia, alkoi Tukholmassa liikkua huhuja, että Suomi voisi tehdä erillirauhan Neuvostoliiton kanssa. Kun Kivimäki katsoi velvollisuudekseen raportoida näistä huhuista ystävälleen valtiosihteeri Weizsäckille ja samalla tunnustella, miten Saksa asiaan suhtautuisi, hän sai nopeasti kurinpalausta ulkoministeri Ribbentropilta: tällainen puuhailu oli yhteisten asiain pettämistä. Saman vastauksen sai ulkoministeri Ramsay, kun hän maaliskuussa 1943 matkusti Berliiniin tiedustelemaan, miten Saksa suhtautuisi Suomen erillirauhapyrkimykseen. Saksa ryhtyi myös painostamaan Suomea ”pysymään rivissä” lopettamalla elintarvikkeiden tuonnin Suomeen. Vasta juhannuksen aikaan 1943 saatiin suhteet palautetuksi ennalleen, mikä ennen muuta merkitsi leipäviljan ja voin tuontia Suomeen.

Ramsayn matka Berliiniin aiheutti vielä lisäharmia Kivimäelle: hänet kutsuttiin Hitlerin Kotkanpesään nuheltavaksi. Toki muutakin oli: Hitler oli vaatinut Suomea tunnustamaan saksalaisten perustaman ”uuden Italian” ja kieltämään Saksan mielialoja vahingoittavat Suomen erillirauhaa käsittelevät lehtikirjoitukset. Nämä vaatimukset hän oli esittänyt Rytille toimitetussa kirjeessä. Kivimäen tehtäväksi jäi Rytin vastauksen toimittaminen perille. Kivimäki kertoo Hitlerin selailleen Rytin kirjeen nopeasti läpi, todenneen sitten: ”Ei siis Uutta Italiaa tunnusteta eikä myöskään rauhasta puhumista kielletä.” Kivimäki oli saanut luvan selvittää Suomen kantaa: Suomi ei ole aseveljeyteen suostuessaan sitoutunut muuhun, kuin puolustautumaan, jos sitä vastaan hyökättäisiin, eikä pieneltä maalta voida vaatia, että se uhrautuisi suuren maan hyväksi.

Viimeinen vaikea tehtävä Kivimäellä oli, kun hänen oli selvitettävä ns. Ryti-Ribbentropsopimuksen pitävyyttä kesällä 1944. Tässä sopimuksessa Ryti lupasi, että Suomi pysyy Saksan kanssa sodassa, ja vastapalveluksena Ribbentrop lupasi suomalaisten kiipeästi kaipaamaa aseapua Kannaksen puolustukseen. Saksassa oli ehkä alettu epäillä sopimuksen pitävyyttä, koska Kivimäki kutsuttiin tekemään selkoa sopimuksen kantavuudesta. Läs-nä oli ollut myös kansainvälisen oikeuden tutkija Gaus, joka ihmetteli, ettei sopimusta ollut alistettu eduskunnan tutkittavaksi. Kivimäen oli varovaisesti todettava, ettei Ribbentrop ollut tällaista tarkistusta esittänyt, ja asia jäi silleen.

Rytin henkilökohtaisesti tekemän sopimuksen ei katsottu sitovan Suomea hänen erottuaan presidentinvirasta. Suomi solmi erillirauhan ja katkaisi suhteet Saksaan 4. 9. 1944. Kivimäki ei muistellut pahalla Saksan aikaansa: ”Näin päätytti minun neli-vuotinen sotapalvelukseni Saksassa, jonka kansaan olin hyvin kiintynyt. Mitään kärsimyksiä...emme olleet saaneet kokea. Ne alkoivat minun kohdaltani vasta oman kansamme keskuudessa.”

Kivimäki viittaa tässä oikeudenkäyntiin, johon hän joutui muiden johtavien sodanaikaisten poliitikkojen kanssa. Heitä syytettiin virka-aseman väärinkäyttämistä; Kivimäen kohdalla katsottiin raskauttavaksi, että hän oli allekirjoittamalla saksalaisten kauttakuljetussopimuksen myötäväikuttanut maan poliittiselle kehitykselle vahingollisiin seurauksiin ja lisäksi hänen olisi jo v:sta 1943 pitänyt käsittää, että Suomen oli irtauduttava sodasta...oli esittänyt harhaanjohtavia, Saksan voimavaroja yliarvioivia lausuntoja. Näin todettiin hallituksen lehdistölle toimitetussa tiedotteessa.

Kesällä 1945, jolloin sotasyllisyyssilaki monien vaiheiden jälkeen hyväksyttiin, Kivimäki jo tiesi, että hän olisi syytettyjen joukossa. Hän kirjoitti Paasikivelle, oliko hänellä aikaa tehdä alkamansa tutkimustyö valmiiksi. Paasikivi vastasi yhdellä sanalla: ”Tuskin.” Kivimäki katsoi viisaimmaksi lähteä Helsinkiin, varsinkin kun VAL-POn miehet seurailivat hänen liikehtimistään naapurihuvilasta. Marraskuun 6. hänet vietiin Katajanokan vankilaan. Säätytalossa tapahtunut oikeudenkäynti kesti helmikuuhun 1946. Tunnettuahan on, että tuomioistuini oli ollut lievempien rangaistusten kannalla, – Kivimäelle kaavailtiin vapautusta – mutta valvontakomission vaatimuksesta tuomioita kovennettiin; Kivimäelle langetettiin viiden vuoden vankeustuomio. Paasikivi armahti hänet, kuten muutkin ”sotasylliset”, kun puolet vankeusajasta oli kulunut. Heinäkuussa 1948 Kivimäki palasi siiviläelämään professorinvirkaansa hoitamaan.

Kivimäen oli vaikea hyväksyä hänelle määrättyä tuomiota. Hän piti itseään virkamiehenä, joka vain hoiti ylempien portaiden määräämät tehtävät. Samaa mieltä oli Suomen silloinen ulkoministeri Carl Enckellkin. Toisaalta Kivimäki oli muita ”sotaan syyllisiä” selvemmin havainnut, että ”vireille pantu menettely oli katsottu poliittisista syistä välttämättömäksi”, kuten Hannu Rautkallio toteaa kirjassaan Sotasyllisyysnäytelmä. Hän ei myöskään käyttänyt oikeudenkäynnissä koko juriidista arsenaaliaan, joka oli hänellä hallussaan, olihan hän siviilioikeuden professori. Ennen sotasyllisysoikeudenkäyntiä hän kävi Paasikiven puheilla esittäen, että olisi syytä rajata syytteet mahdollisimman ka-pealle pohjalla, muuten kaikki silloin hallituksessa istuvat ministerit – komunisteja lukuunottamatta – tulisivat samaan asemaan kuin ”sotasylliset”. Toivo Mikael Kivimäki oli valmis tekemään vielä palveluksen isänmaalle. Hänellä oli laajempi näkemys valtiomme sodanjälkeisestä arkaluontoisesta asemasta kuin esim. Tannerilla, joka piti tiukasti kiinni oikeudellisista näkökohdista. Poliittinen tarkoituksenmukaisuus vaati Kivimäkeä vaikene-maan, ja sen hän teki.

Kivimäki kertoo, että kun WSOY:stä kehoitettiin häntä kirjoittamaan muistelmansa, hänelle muistui mieleen tapaus vankila-ajalta: ”Entinen ulkoasiainministeri Henrik Ramsay sanoi minulle kävellessämme Sörnäisten kuritushuoneen muurin vieressä: poliittiset muistelmat ovat niin huvittavia ja mielenkiintoisia siksi, että ne ovat niin epäluotettavia.” Jälkipolvia ajatellen oli todella erinomaista – Mauno Koiviston mielisanaa käyttäkseni – ettei Ramsayn arvio estänyt Kivimäkeä ryhtymästä muistelmiensa kirjoittamiseen. Eipä tämänkään kirjoitelman laatijalle olisi ollut helppoa saada selville politiikan koukeroita ja moninaisia kohtalon käännteitä ilman Kivimäen ”omaa ääntä”.

Ja lopuksi vielä pieni anekdootti: kun Euran koulu täytti 50 vuotta, kutsuttiin silloinen pääministeri Kivimäki juhliin. Hän lähetti tilaisuuteen lämmiheniksen sähköen ja valitteli hallituskiireitään, ettei voinut juhliin saapua.

Marja Mattila

Tarvasjoki kunnansihteerin näkökulmasta

Kunnansiht. Marja-Leena Aho

Tarvasjoki on ollut kotipaikkani vuoden päivät. Kunnansihteerin työ Tarvasjoella on hyvin monipuolista, kuuluu kunnan hoidettaviin asioihin elämän koko kirjo. Kunnantoinnisto henkilökuntineen on palvelupaikka, missä kuntalaisten kysymyksiin pyritään antamaan vastaus tai ainakin osoittamaan oikea palvelupiste. Tarvasjoen kaltaisessa pienessä kunnassa työskentely on huomattavasti ihmisläheisempää kuin esimerkiksi naapurissamme Turussa. Kuntalaiset tuntuvat läheisimmiltä, mistä osoituksena on sekin, että tuossa kylän raitilla tervehditään tuntemattomampiakin ihmisiä.

Kuntaliittoasiat ovat viime päivinä jälleen nousseet valtakunnantason keskusteluissa esille. Tarvasjoki on hyvin omillaan toimeentuleva kunta.

Meidän ei tarvitse pelätä itsenäisyytemme puolesta, mikä on monen muun pienen kunnan huolena. Tarvasjoen asukasluku on kohoamassa hitaasti ja varmasti. Vuosi 1981 oli käänteentekevä, sillä tuolloin asukasluku kääntyi kasvuun oltuaan pitkän aikaa vähenevä. Asukasluku on vuodesta 1980 vuoteen 1985 kasvanut 80 henkilöllä ja meitä on nykyään 1763.

Tarvasjoki tarjoaa asukkailleen hyviä palveluja: kunnalla on oma terveysasema hammashoitoloineen ja lastenneuvoloineen, kunnan koulut ovat pieniä, missä pienten koululaisten yksilölliset tarpeet pystytään ottamaan huomioon, vanhuksilla on keskustassa vuokraasuntoja ja kotiapua on pystytty tarjoamaan kohtalaisen hyvin. Kunnan vielä saadaan oma vanhainkoti/ palvelukeskus, on kunnan vanhusten-

huolto hyvällä mallilla.

Vapaa-ajanviettoon meillä tarvasjoelaisilla on todella hyvät mahdollisuudet, sillä Tarvas-Hovi ympäristöineen, uimisen ja muun liikunnan ohella vuokraa toimitiloja monenlaiseen tarkoitukseen. Siellä nuoret voivat viettää disco-iltojaan, kunnanvaltuusto pitää kokouksiaan ja vaikkapa SPR järjestää joukkoverenluovutustilaisuuksiaan. Liikunnan harrastamisen mahdollisuudet vielä paranivat viime talvena jääkiekkoilijoiden päästyä pelaamaan uuteen, valaistuu jääkiekkokaukalo. Ensi kesänä myös tenniksen peluu on mahdollista omassa kunnassa.

Kunnan palveluista on syytä mainita vielä hyvän ja raikkaan talousveden johdattaminen kotitalouksiin. Kunnallinen vesihuoltoverkko kattaa nykyään lähes koko kunnan alueen.

Tarvasjoki ei suinkaan ole mikään paikallaan junnaava kunta. Kuntaamme on kehitetty määrätietoisesti, kunnan omat voimavarat huomioon ottaen. Virolan asuntoalueella, jonne ensimmäiset omakotiasukkaat muuttivat vuonna 1978, asuu nykyään 195 henkilöä. Rakennettuja tai rakenteilla olevia taloja alueella on kaikkiaan 54 kpl. Kun Virolan alue alkaa olla jo asuttu, kuntaan ryhdyttiin puuhaamaan uutta Hankaanmäen asuntoaluetta, jonne on väljiä rakennuspaikkoja varattu 40 kpl. Tonttien markkinointi on vireillä, rakennuskaavateiden ja muun kunnallistekniikan rakentaminen on juuri aloitettu, joten ensimmäiset rakentajat pääsevät vauhtiin jo ensi kesänä.

Tarvasjoella on hyvä harjoittaa myös yritystoimintaa. Kunnan teollisuusalueella, jonka sijainti on edullisesti 10-tien varrella, on jo muutamia huomattavia teollisuusyrityksiä ja lisää on tulossa. Tilaa alueella on vielä.

Kunnan elinkeinoelämä on perinteisesti ollut maatalousvoittoinen, mikä antaa kunnalle oman erityispiirteensä. Teollisuus- ja palveluelinkeinot ovat voimistumassa ja vaativat kunnalta entistä enemmän edellytyksiä toiminnalleen. Elinkeinoelämän vilkastuttaminen on mielestäni kunnan haasteista päällimmäisiä ja ensiaskeleena tässä voisi olla yrittäjäystävällisen ilmapiirin luominen. Uusia elinvoimaisia yrityksiä kuntaan hankittaessa tulee olla järkevä ja jättä turha hätköinti pois. Toisaalta on muistettava, että yritykset ovat kovin alttiita riskeille ja suhdanneherkkiä, joten liika harkitsevaisuus tässä asiassa ei ole edullista, mikäli siten päästään hyvän tilaisuuden menemään.

Tarvasjoki on osoittautunut paikaksi, missä lappeenrantalainenkin viihtyy. Vilkkua ja puhelias karjalaisen luonteen rinnalla varsinaissuomalaisia on sanottu pidettyjäisiksi ja jähmeiksi, joihin ei helposti tutustu. Ehkä näin onkin, mutta on pidettävä mielessä, että "niin kaiku vastaa kuin huudetaan". Harrastusmahdollisuuksia ei Tarvasjoelta puutu – itse olen huomannut viihtyväni liikunnan ja etenkin lentopalloilun parissa. Tarvas-Hovin palloiluhallissa on pelattu monta mukavaa ottelua eikä aina se voitto, vaan osanotto...

Näin kunnansihteerin näkökulmasta nähtyään Tarvasjoella kertaalleen kaikki vuodenajat voi todeta, että Tarvasjoella on hyvä asua. Täällä saamme hengittää vielä puhdasta ilmaa ja nauttia luonnosta. Kaikkia kaupunkikuntien tarjoamia palveluja emme voi Tarvasjoella vaatia, sillä kaikella on hintansa. Tarvasjoki on miun maun mukainen paikka.

Kevätterveisin
Marja-Leena Aho

Käytiin pidoissa

Jokainen tuo tullessaan sen minkä syö, kuului entisaikaan määritelmä kun kokoonnuttiin yhteiseen yhdessä-oloon.

Tässä ei ollut kysymyksessä taloudellinen puoli, vaan tämä toiminta perustui suureen, ystävien ja naapurien yhteishankkeeseen silloin kun oli kysymyksessä merkki- ja juhlatilaisuudet. Ne pidettiin ennen kodin piirissä.

Suurin huomio kohdistettiin tällöin häätilaisuuksiin. Kun pitokokki saapui taloon, alkoi talonväen ja tilaisuuteen kutsuttujen yhteistoiminta pitojen puuhaamisessa. Taloon alkoi virrata ainakin maito-, voi- ja kananmunalahetyksiä. Kun sitten määrättyä aikaa saavuttiin tilaisuuteen, niin se tietenkin alettiin kahvinjuonnilla. Se passattiin, eli tarjoiltiin kahden hengen suorittamana työryhmänä. Näillä molemmilla oli prikat, tarjottimet. Ensimmäisellä tarjottiin kahvi kuppiin kaadettuna, sekä sokeri- ja kermastia. Toinen tarjoili pullanpuolta: oli nimittäin tapana, että otettiin kaikkia tarjolla olevia, johon tarjoilijakin kehoitti. Ruokailu, kolme-neljä tuntia kestävä juhlapäivällinen aloitettiin tuolla ikuisesti suosituimmalla ruokalajilla, jota tuskin kukaan jätti ottamatta, peruna-punajuurisalaatilla. Tähän käytettiin mausteena suolasilak-

kaa, sipulia, jauhettua pippuria sekä hiukkasen sokeria. Kun silloin ei vielä käytetty kermakastikkeita, otettiin etikkaa tarvittaessa pöydällä olevasta maustelineestä olevasta pullosta. Ruokailu venyi edellä mainitun mittaiseksi tarjoilutavasta johtuen.

Jokainen ruokalaji kuten peruna, lanttu, maksalaatikot sekä muu tarjottava tuotiin näin yksitellen pöytään, kehoituksella: "Tehkää hyvin". Paistin syötiin, tuohon tilaisuuden kohokohtaan, valmistauduttiin huolella. Se syötiin puhtailta lautasilta, joten ne pestiin välillä. Paistin aikana pidettiin myös tilaisuuteen kohdistuvaa puheita, noustiin paistin päälle seisomaan, kuten sanottiin, koska puhuja esitti sanottavansa seisaaltaan. Aterian päätösruekana oli useasti rusinasoppaa. Jonkun ajan päästä juotiin kahvia ja kun oltiin pois lähdön hankkeissa, tarjoiltiin vielä teetä, ulosheittovesi kuten leikkisästi sanottiin.

Olemme kuulleet vitsin, kun isä poikansa kanssa lähti pitoihin, niin hän neuvoi: "ota sitä paljon mitä on vähän sillä se on hyvää". Omalta kohdaltani en yhdy tähän määritelmään, sillä tutustuessani pitopöydässä suolakurkkuihin, sain siitä sellaisen järkytyksen, että olen muistanut sen aina. Kun pidoissa alettiin käyttää ruokailuvälineinä lautasia, veitsiä ja haarukoita eli kahveleita, niin se aiheutti häiriöitä, aikaisemmin kun is-

tuttiin yhteisessä pöydässä ja syötiin yhteisistä astioista. Tämä uusi ruokailutapa oli siinäkin suhteessa hankala, että jos ei ollut niin riittävästi varattu pöytiä jouduttiin ainakin osittain ruokailemaan siten, että pidettiin lautaset polvilla, mistä koitui usean laatuasia hankaluuksia. Ei ollut edes kunnollista maitolasin paikkaa. Oli saatu monenlaista hyvää ja herkullista. Tällöin ei kuitenkaan unohdettu, että kotona olevat olivat jääneet osattomiksi. Tästä johtuen heille varattiin tuliaisia, kyläkakkua, mistä lapsille oli jo lähdeittäessä annettu lupaus, jos he olivat kilttejä. Myöhemmälläkin iällä saadut tulariset, vaikka se olisi vain piparkakkua, tuottavat saajalleen kiitosuutta ja mielihyvää. Tällainen muistaminen on henkisesti, sisäisesti paljon arvokkaampi kun joku kaupasta ostettu keksipaketti. Kahvin tarjoilun yhteydessä saaduista kahvileivistä varattiin osa kotiin vietäväksi, mikä oli varsin yleistä ja luonnollista. Paikoin oli varattu paperipusseja tarkoitukseen, niin ettei tarvinnut käyttää epähygienisiä nenäliinoja tularisten kääreenä. Aikaisemmin ei käsilaukkua käytetty mitenkään yleisesti, koska sen käyttö viittasi turhamaisuuteen.

Oli siis juhlistu, oli saatu olla yhdessä tuossa iäkärvokkaassa ateriyhteydessä, joka on aina saanut aikaan keskinäistä ymmärtämystä. On kerrattu miten tämä toiminta oli käytössä

apostolienkin aikana. Kokoonnuttiin usein näihin arvostettuihin ateriyhteisöihin, mitkä aina tuottavat sisältöä elämässä. Edellä on tavallaan korostettu ateriaruokailun merkitystä tilaisuuden arvoasteen kohottajana; juhlassa kävijältä kysytään usein, oliko siellä päivällinen. Lapsuudestani kinkeripäivälliseltä on jäänyt mieleeni tapaus, jossa tätä yhteistä ruokailua pidettiin tavallaan arvokkaampana, ylimpänä muusta kestityksestä. Pöytäruokailun päätyttyä ilmaantui tilaisuuden emäntä pöydän päähän ja vierat kiittelivät häntä kädestä puristaen, vaikka kestitystä vielä jatkettiin yleisen tavan mukaan kahvi- ja teetarjoilulla. Näiden jälkeen hankittiin jo kotiin lähtöä. Yleiseen tapaan kuului, että perheille, jotka olivat arvostaneet tilaisuutta, saivat kotiin lähtiessään limpun ja kakun sisältävän paketin. Kun tilaisuus oli kotonamme, se antoi meille pienemmille aiheen toimintaan kun kotiinviemiset koottiin kahvitarjoilun yhteydessä ja nämä kerättiin sopivaan paikkaan tarkoituksella ottaa ne lähtiessä mukaan. Kuitenkin niitä aina unohtui, mitä me toivoimme itsesekäistä syistä. Jo aikaisemmin oli suoritettu jonkinlainen esikatselmus sääntöjen sijainnista, jotta olisi saatu mahdollisimman hyvä tulos kilvalla suoritettussa takavarikoinnissa.

1983 Erkki Isotalo

Kruunuhäät, eli perinteiset vanhanajan hääpidot

pidetään Tarvasjoella 6. 7. 1986.

klo 10.00 Juhlajumalanpalvelus

" 11.30 Juhlakulkue

" 12.00 Hääpidot.

Lippuja tullaan myymään ennakkomyyntinä 450 kpl.

Pidot järjestää: Tarvasjoen Ns.